БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 96 (8621) АПРЕЛИИН 23 СРЕДА 1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Ленин багшын түрэһөөр 88 жэлэй ойн баярай суглаан

Үсэгэлдэр Ленинэй орденто Бурят-Монголой гүрэнэй оперо, баледэй театр соо партийна, советскэ, профсоюзна организацинуудай түлөөлэгшэдэй, наука, литература болон искусствын ажал-ябуулагшадай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй баярай суглаан болоо. Энэ суглаан дээрэ БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Цыремпилон «В. И. Ленинэй түрэһөөр 88 жэлэй ойн гүйсэһэн тухай» элидхэл хэбэ.

Элидхэлэй һүүлээр һонирхолтой концерт болоо.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай

ПСС-эй ЦК-гэй 1958 оной февралиин 26-най тогор, мүн «Колхозно байгуулалтые саашадань өөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилтухай» Советскэ Социалистическэ Республика Союзай Верховно Советэй 1958 оной мартын Хуулиие дүүргэлтэ болгон, КПСС-эй Цент Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет э тогтообо:

зна республикануудай компартиин ЦК-нуудта, ин крайкомуудта, обкомуудта, райкомуудта, бликануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, крайкомуудта, облгүйсэдкомуудта, райгүйсэдко-:

район, колхозуудай онсо өөрэ талануудые хаа абалсан, машинно-тракторна станцинуудые арилгын-техническэ станцинууд (РТС) болгон гаха хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо бэелүүлхэ; колхозуудай хүсэлые, мүн хүдөө ажахыда байухы техникэеэ эгээ һайнаар ашаглаха шухала нь хараадаа абан, ямар машинануудые колта худалдахаб, ямарнуудыень заһабарилгынческэ станцинуудта үлөөхэб гэжэ тодорхойлхо; машинно-тракторна станцинуудта байһан тракдые, хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые колта худалдалга эмхидхэхэ.

нуудай, колхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр үзэһэн бэеэрээ ямар колхозууд мүнөө жэл рнуудые, бусад машинануудые худалдан тэдэнээ эзэн ёһоор хэрэглэжэ шадахаб, технудалдан абахынь тулада ямар колхозуудта болзор хэрэгтэйб, ямар колхозуудые мүнөөоор үйлэдбэриин-техническэ талаарнь саг зуугажа байбал дээрэб гэжэ тодорхойлхо.

онһоо хойшо шэнэ тракторнууд, хүдөө ажахын ануууд, механизмууд болон хүдөө ажахын үйидэ шухала хэрэгтэй бусад түхеэрэлтэнүүд уудта сэбэр мүнгөөр гү, али энэ хэрэгтэ урыһаүгэлсэн худалдагдажа байха гэжэ тогтоохо.

шинно-тракторна станцинуудта байгааша трак, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмколхозуудта өөһэдынь дураар, тэдэнэй захиоор, техническэ талаараа түйсэд заһагданхай, агдахаар бэлэн байһанууд лэ худалдагдаха Урдань өөһэдыень хангажа байһан тракторна ануудта байһан лэ машинанууд тэрэ колхоззатагүй худалдагдаха зэргэтэй.

шинно-тракторна станцинуудһаа колхозуудта агдажа байгаа тракторнуудые, хүдөө ажахын а, зэр зэмсэгүүдые зүбөөр сэгнэхын, энэ хэалдуу гаргахагүйн тула союзна республикануумпартиин ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, уудые, райкомуудые, республикануудай Миүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомуудые, облкомуудые, райгүйсэдкомуудые болон СССР-эй ажахын министерствые иигэжэ уялгалха:

райгүйсэдкомой түрүүлэгшэһээ — комиссиин эгшэ, облгүйсэдкомой түлөөлэгшэһөө (крайкомой, автономно республикын Министрнүүдэй й, областьнууд боложо хубаагдаагүй, союзна бликануудай Министрнүүдэй Соведэй), облаcхизаарай гү, али республикын хүдөө ажахын, финансова органуудай түлөөлэгшэһөө, Гүрэнэй гү, али Хүдөө ажахын банкын түлөөлэгшэйн тус тус колхозой түрүүлэгшэһээ бүридэһэн и райондо бии болгохо.

икын юрэнхыдөө ямар, хэр элэһэн, хуушарһан ень сэгнэхэ, худалдаха сэнгыень тодорхойлхо, эһэн абаһан техникынгээ түлөө колхозуудай ю болзор гаргаха даалгабари эдэ комиссинуудэхэ ёһотой.

шинануудай техническэ талаараа ямар байхэр элэһыень тодорхойлхын тула эдэ комисита бэлэдхэлтэй, дүй дүршэл ехэтэй мэргэжэлхэрэглэхэ;

техникые колхозуудта химдаар худалдаха гэһэн һанал бодол зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зүгэгдөө. Энэ хадаа гүрэн түрын аша туһада зүг байһан туладань тиимэ һэдэлгэ гаргадаг ые шангаар хэһээн, колхозуудта худалдагдагаа тракторнуудые, хүдөө ажахын машина, эмсэгүүдые хэр зүбөөр сэгнэжэ байһыень шалбайха.

Урдань хүдэлгэгдэжэ байһан аад, колхозуудта худалдагдаха болоһон тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай, зэр зэмсэгүүдэй үнэ сэн тэдэнэй хэды саг соо хэрэглэгдэхэ байһан болзорые, хэр элэһыень, мүн тэдэнэй техническэ талаараа ямар байһыень иимэ гуримтайгаар тодорхойлжо байха гэжэ тогтоохо:

а) промышленностиин гаргажа байһан тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд, зэр зэмсэгүүд (МТС-тэ хэзээшье асарагдаһан һаа хамаагүй) хангалгын, худалдаа наймаанай организацинуудай нэмэһэн сэнтэйгээр, мүн машинануудые шэрэхэдээ, хабсаран суглуулхадаа гаргагдаһан гаргашатайгаар мүнөөнэй прейскурантна сэнгээр сэгнэгдэхэ;

б) бүтээн гаргагдахаяа болижо, энэ ушарһаа мүнөө байгаа прейскурантна сэндэ үнэ сэнгын тодорхойлогдоогүй тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүд конструкциингаа, ашаглалгынгаа талаар ямар шанартай байһыень хараадаа абалсан, мүнөө гаргагдажа байгаа тэдээнтэй адлирхуу машинануудай үнэ сэнгээр тааруулжа тодорхойлогдохо;

в) тусхай захилаар үсөөнөөр бүтээгдэһэн хүдөө ажахын машинануудай, зэр зэмсэгүүдэй тодорхойлогдоһон сэнгүй байгаа һаань, тэдэнэй үнэ сэнгые республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, крайгүйсэдкомууд, облгүйсэдкомууд тодорхойлхо.

МТС-үүдһээ колхозуудта худалдагдаха тракторнуудай, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүдэй сэнгыень тодорхойлхо заабариие долоон хоног соо зохёожо баталха даалгабари СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, СССР-эй Финансын министерстводэ даалгаха. Машинануудай техническэ талаараа ямар байһандань таарахаар, худалдагдаха техникын сэнгыень гаргахадаа гүрэндэ хохидол болохогүйгөөр машинануудта сэн тогтоохо гурим тэрэ заабари соо хараалагдаха ёһотой.

МТС-эй тракторнуудые, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүдые сэбэр мүнгөөр, үгышье һаа хэдэн болзорто түлэхөөр колхозууд худалдажа абаха гэжэ тогтоохо.

Абажа байһан тракторнуудайнгаа, хүдөө ажахын машинануудайнгаа, зэр зэмсэгүүдэйнгээ түлөө мүнөө гүрэнтэй тоосожо шадахагүй колхозуудта райгүйсэдкомой шиидхэбэреэр тоосохо болзорынь 2—3 жэлээр, облгүйсэдкомуудай, крайгүйсэдкомуудай, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, областьнууд боложо хубаардаггүй союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр 5 жэлээр һунаагдажа болохо.

Түлэхэ болзороо һунаалгахадаа колхозууд худалдажа абаһан машинануудайнгаа түлөө ямар сагта, хэды шэнээнээр тоосожо байха тухайгаа зааһан уялга Хүдөө ажахын банкын эмхи зургаанда үгэхэ ёһотой. Иигэжэ түлэхэ болзороо һунаалгаад, саг соогоо тоосожо байгаа һаань, процент болгон нэмэлтэ мүнгэн абтахагүй. Харин үриеэ саг соогоо түлөөгүй һаа, колхоз болзорһоонь удааруулһан урыһаламжын түлөө Хүдөө ажахын банкын тогтооһон хэмжээгээр процент түлэхэ уялгатай.

Худалдагдаһан тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай болон зэр зэмсэгүүдэй түлөө орожо байһан мүнгэн союзна бюджедэй тусхай жасада орожо байха гэжэ тогтоохо.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд болон СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые иигэжэ уялгалха:

а) колхозуудта худалдагдангүй МТС-үүдтэ, РТС-үүдтэ үлэһэн тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые техническэ талаараа һайн болоторнь заһабарилаад, тэдэниие гүйсэдөөр хэрэглэжэ, бүрин түгэсөөр байлгаха хэмжээ абаха;

б) хүдөө ажахын үйлэдбэриин ёһоор республика дотор хэрэглэгдэхэгүй тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай, зэр зэмсэгүүдэй тоо бүридхэлые абажа, олдоһон сагаарнь, тиигэбэшье нэгэ жэлһээ удаан бэшэ саг соо тэдэниие ондоо тээшэнь хубаарилха, ашаглаха тухай СССР-эй Госпланда дурадхал оруулха.

даһан отрядууд гү, али бригадануудтай байха ёһотой гэжэ тогтоохо. Тэрээнһээ гадна РТС-үүд колхоз, совхозуудай саг зуураар хэрэглээд, бусаажа байха хүдөө ажахын машинануудтай байжа болохо.

РТС яаралтайгаар заһаха хүдэлмэриин гарахада колхозуудта техническэ туһаламжа үзүүлжэ байха заһабарилгын нүүдэл мастерскойтой байха ёһотой.

Районуудта заһабарилгын-техническэ хэды станци байлгаха ёһотойень облгүйсэдкомууд болон партиин обкомууд, крайгүйсэдкомууд болон партиин крайкомууд, областьнууд боложо хубаардаггүй союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд болон Союзна Республикануудай компартиин ЦК-нууд тодорхойлжо, баталжа байха.

Заһабарилгын-техническэ станцинууд ажахын тоосооной үндэһөөр ажаллажа байха.

Республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, крайгүйсэдкомуудта, облгүйсэдкомуудта:

а) колхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хэр тaруу, дүтэ байһаниие, мүн заһабарилгынгаа хүдэлмэриин хэмжээе харалсан, РТС-үүдые хаана байлгахаяа тодорхойлхо шухала болоо һаань, анхан МТС-үүдэй байһан бууса дээрэ заһабарилгын-техническэ станциин отделени бии болгохо;

б) МТС-үүдэй хубилгагдаһанай һүүлээр сүлөөрһэн, заһабарилгын-техническэ станцида, тэрэнэй отделенидэ хэрэггүй болоһон гэр байрануудые, түхеэрэлтэнүүдые совхозуудта дамжуулан үгэхэ, үгышье һаа колхозуудта худалдаха.

Хуушан сэнгыень, тэдэнэй мүнөө ямар байгаашыень харалсажа, эдэ зөөриин сэнгыень районой комиссинууд тодорхойлжо байха юм.

Мүнөө трактор болон бусад машинануудые худалдан абажа, техникые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шадахагүй колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь МТС-ээр, үгышье һаа, тэрэ гуримаарнь РТС-үүдээр саг зуура хангажа байхада таарамжатай гэжэ мэдэрхэ.

РТС, совхоз болон колхозуудта байгааша машинануудай бүхы паркын 15 процент хэмжээтэйгээр, РТС-үүдтэ һэлгэн андалдалгын фонд байгуулхын тула хэрэгтэй двигательнүүдые, тракторна агрегадууд болон узелнуудые, автомобильнуудые, хүдөө ажахын орёо нарин машинануудые бүтээн гаргахаар, хүдөө ажахыда эльгээжэ байхаар арадай ажахын түсэбэй проект соо хараалха гэжэ СССР-эй Госпланиие, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха.

Тракторнуудтаа техническэ харууһа хэжэ байха, хүдөө ажахын машинануудта бага зэргын заһабари хэхэ юрын мастерскойнуудтай болохо гэжэ колхозуудта дурадхаха.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй зүбшэжэ, заһабарилгын- техническэ станцинууд тухай, мүн машинно-тракторна паркнуудай ямараар байлгагдаһан тушаа гүрэнэй техническэ хиналта хэжэ байха гуримуудай проектые хоёр һарын болзорто зохёогоод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталамжада табиха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ даалгаха.

Хоёр һарын болзорто зохёогоод, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствотэй, СССР-эй Финансын министерствотэй, СССР-эй Госпланай зүбшэжэ, заһабарилгын-техническэ станцинуудта машинануудые заһабарилгада абаха, заһабарилаад һөөргэнь үгэхэ, машинануудые заһаһанайнгаа түлөө РТС-үүдэй колхозуудтай тоосохо, РТС-үүдэй техникые колхозуудай хэрэглэхэ, РТС-үүдэй хэһэн зарим тусхай хүдэлмэриин түлөө тоосоо хэхэ, тэрэшэлэн машинануудые колхозууд болон бусад ажахынуудай саг зуура хэрэглээд бусааха гуримуудые баталха гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой, үбшэнүүдтэй тэмсэжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдтэ, мүн машинно-тракторна паркын ямараар байлгагдаһаниие гүрэнэй зүгһөө техническэ талаарнь хиналта хэжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалайнь түлөөһэн гүрэнэй бюджедэй мүнгэн зөөриһөө үгтэжэ байха гэжэ тогтоохо.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствотэй, СССР-эй Финансын министерствотэй зүбшэжэ, һарын болзор соо зохёогоод, заһабарилгын-техническэ станцинуудай штадуудые баталха гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэды шэнээн салин абадаг байһанайнь зэргээр заһабарилгын-техническэ станцинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тушаал тушаалаарнь салин хүлһэ үгэжэ байха гэжэ тогтоохо.

Шэнэ техникэ дэлгэрүүлжэ, тэрэниие хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зорилгоор выставкэнүүдые, шэнэ машинануудые хэрэглэгдэхэ газарнуудтань үргэнөөр хүдэлгэжэ харуулгые эмхидхэхэ гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, совнархозуудта даалгаха. Гүрэнэй шалгалта гараад, экономическашье, конструкциингаашье талаар һайн байһанаа харуулһан, бүтээн гаргагдажа захалһан машинануудые заһабарилгын-техническэ станцинуудта (колхозуудта харуулжа байхын тула), түрүү совхозуудта, областьнуудай, хизаарнуудай хүдөө ажахын туршалгын станцинуудта, научно-шэнжэлэлгын институдуудта, дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ үгэлсэжэ байха.

Бүтээн гаргагдажа захалһан шэнэ тракторнуудай, хүдөө ажахын машина болон зэр зэмсэгүүдэй һайн байһыень ойлгуулан, заһабарилгын-техническэ станцинууд тэдэниие колхоз, совхозуудта үргэнөөр нэбтэрүүлжэ байха ёһотой. Энэ зорилгоор РТС-үүд каталогуудтай, плакадууд болон эдэ машинануудай яахадаа һайн байһыень харуулһан бусад материалнуудтай байха зэргэтэй. Шэнэ машинануудай харуулагдажа байһан ажахынуудта колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые колхозууд, РТС болон совхозуудай инженернүүд, механизаторнуудые ябуулжа, харуулжа байха.

Нютагай хүдөө ажахын органуудай түлөөлэгшэнэрэй, колхоз, совхозуудай механизаторнуудай, РТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар, шэнээр бүтээн гаргаха гэжэ абтаһан тракторнуудай, хүдөө ажахын машинануудай шанарай талаар, тэрэшэлэн мүнөө байгаа машинануудые нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудаар конференцинүүдые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байха гэжэ совнархозуудые, трактор, хүдөө ажахын машинанууд болон бусад зэр зэмсэгүүдые үйлэдбэрилэн гаргажа байдаг предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха. Эдэ асуудалнуудые конференцинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр машинануудай конструкцинуудые саашадань һайжаруулха бодото хэмжээ-ябуулга бэелүүлдэг байха.

Шэнэ конструкциин трактор, хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүдые жэшээ болгон харуулхын, туршахын тулада бүтээн гаргажа байха гурим тухай, мүн тэдэниие туршалга үнгэргэхэ, үйлэдбэридэ хоноон табиха гуримай дурадхалые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй научно-техническэ комитедтэй, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта хоёр һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха гэжэ СССР-эй Госпланиие уялгалха.

Шэнэ машинануудые хэды тоотойгоор гаргаха, захил хэхэ гуримые СССР-эй Госплан СССР-эй Хүдөө ажахын министерствотэй, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта тогтоодог байха. Эдэ машинануудай түлөөһые союзна республикануудай Хүдөө ажахын министерствонүүд централизованно гуримаар, капиталовложениингээ түсэбөөр өөһэдынгөө хараалһан мүнгэн зөөриһөө түлэжэ байха юм.

Машинно-тракторна парк заһабарилха хүдэлмэридэнь заһабарилгын-техническэ станцинуудта, колхоз, совхозуудта туһаламжаяа һайжаруулха зорилгоор союзна республикануудай Хүдөө ажахын министерствонүүдэй мэдэлдэ байһан заһабарилгын заводуудые үргэдхэхэ, һайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ, тиигээд РТС, колхоз, совхозуудай автомобильнуудые, автотракторна болон стационарна двигательнүүдые, станогуудай, электрын хүсэнэй болон бусад технологическа түхеэрэлтэнүүдые капитальнаар заһабарилжа байха, тэрэшэлэн заһабарилгын стандартна бэшэ түхеэрэлтэнүүдые бүтээн гаргажа байха даалгабари эдэ заводуудтаа үгэхэ гэжэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Заһабарилгын-техническэ станцинууд тухай

торнуудай, хүдөө ажахын машинануудай, зэр үүдэй колхозуудта худалдагдажа, тэдэниие бэриин-техническэ талаар хангаха гуримай худээрэһээ заһабарилгын-техническэ станцииимэ гол хүдэлмэринүүдые хэхээр даалгаха:

олхозуудай, тэрэшэлэн өөһэдөө мастерй совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприяи болон организацинуудай тракторнуудые, йнууд, автомобильнууд, хүдөө ажахын ануууд болон зэр зэмсэгүүдые заһабарилжа

машинно-тракторна парк хэрэглэхэ, технталаарнь хангаха хэрэгтэнь колхозуудта туһаа үзүүлжэ байха;

колхоз, совхозуудта газар үһалалгын, үһалуутүхеэрэлтэнүүдые барилгын, түсэблэлгын, харм һайжаруулгын, мүн сад, виноградникуудые газар эсхэмжэлгын, торф, извёстко абалгые оруулгын болон бусад хүдэлмэринүүдые хэхэ, элэн нуур, сөөрэмүүдые малтаха зэргэтэй;

ямар нэгэн бага зэргын хүдэлмэри хэхэ байдээрэһээ колхозуудай али нэгэн машина худалабаха хэрэггүй байгаа һаань, тиимэ машинае колхоз, совхозуудай гүйлтаар саг зуура хэн бусаахаарнь үгэжэ байха;

ал ажалай болон ажахынгаа бусад һалбариажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулэлектрификацилха хүдэлмэридэнь колхоз, совхотуһалжа байха;

үдөө ажахын продуктнуудые, бусад ашаануудые зөөхэдэнь колхоз, совхозуудта туһаламжа үзүүлжэ байха;

ж) шэнэ техникэ, запасной частьнуудые, нефтьпродукт, үтэгжүүлгэнүүдые, элдэб хоро болон үйлэдбэридэ хабаатай бусад эд хэрэгсэлнүүдые худалдан, колхоз, совхозуудые материально-техническэ талаарнь хангажа байха;

з) машинно-тракторна паркые хэрэглэлгээр, харууһалан абажа байлгаар наукын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые хэрэглэхэ, мүн хүдөө ажахынгаа үйлэдбэридэ шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь колхозуудта туһалжа байха;

и) колхоз, совхозуудта, районойнгоо хүдөө ажахын бусад предприятинуудта машинно-тракторна паркынь ямараар байлгагдажа байһаниие гүрэнэй зүгһөө техническэ хиналта хэжэ байха;

к) хүдөө ажахын ургамалнуудай элдэб хоротонтой, үбшэнтэй тэмсэлгын хүдэлмэри ябуулха.

Энэ тогтоолоор хараалагдаһан хүдэлмэринүүдээ хэхын тулада заһабарилгын- техническэ станцинууд өөһэдтөө иимэ юумэнүүдтэй: хүдөө ажахын машинануудые түрүү технологёор бүхэли жэл соо эрхим шанартайгаар, үнэ сэн багатайгаар заһабарилжа байхаар һайн түхеэрэлгэтэй мастерскойтой; нефтебазатай, хүдөө ажахын машинануудай, запасной частьнуудай, бусад материалнуудай складуудтай; автотранспортаар, уһа гаргалгын, харгы зам һайжаруулгын, барилгын-монтажна болон бусад техникээр, тэрэшэлэн хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой, үбшэнүүдтэй тэмсэхэдэ шухала хэрэгтэй машинануудаар, аппаратурануудаар хангаг-

Хүдөө ажахые материально-техническэ талаар хангалга яажа эмхидхэхэ тухай

Шэнэ эрхэ байдалда хүдөө ажахые материально-техническэ талаарнь хангаха асуудалнууд тусгаар шухала удхашанартай болоо гэжэ тоолохо. Тиимэһээ колхоз, совхозуудые, хүдөө ажахын ондоошье предприяти болон организацинуудые машина, түхеэрэлгэнүүдээр, запасной частьнуудаар, үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулха, гол шухала материально-техническэ эд хэрэгсэлнүүдые нэгэ газарһаа—заһабарилгын-техническэ станцинуудһаа худалдадаг болохо гэжэ мэдэрхэ.

Колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприяти, организацинууд трактор, комбайнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, автомобиль, түхеэрэлгэнүүдые, запасной частьнуудые, нефтепродуктнуудые, үтэгжүүлгэ, материалнууд болон хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад хэрэгсэлнүүдые заһабарилгын-техническэ станцинуудһаа абадаг байха гэжэ тогтоохо. Заһабарилгын-техническэ станцинууд колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын ондоошье предприятинууд болон организацинуудта өөһэдынь захилай ёһоор машина, түхеэрэлгэнүүдые, үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад зүйлнүүдые тогтоогдомол сэнгээр, зохихо нэмэлтэ оруулалсаад худалдадаг байха юм.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудаар дамжуулан колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон организацинуудта үйлэдбэридэ хэрэгтэй ямар материал болон бусад эд хэрэгсэлнүүдэй худалдагдадаг байха тухай дурадхал союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй зүбшэжэ зохёогоод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ һарын болзор соо табихыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, Центрсоюзда даалгаха.

Совхозуудта хүдөө ажахын техникэ хубаарилан үгэдэг урдын гуримые болюулаад, 1958 онһоо эхилэн, техникэ абахынь тулада тэдэндэ һомолон үгтэһэн мүнгэн зөөриин жэшээгээр совнархозуудай хэһэн захилаар, заһабарилгын-техническэ станцинуудаар дамжуулан трактор, хүдөө ажахын машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые һаадгүйгөөр худалдадаг болохо гэжэ тогтоохо. Колхоз, совхоз, РТС-үүдые трактор, автомобиль болон хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудаар, подшипнигуудаар хангаха асуудалай тусгаар удхашанартай байһан туладань трактор, амтомобильнуудай, хүдөө ажахын болон газар малтадаг машинануудай запасной частьнуудые, подшипнигуудые бүтээн гаргахын түлөө совнархозуудай түрүүлэгшэнэр өөһэдөө харюусадаг болохо гэжэ тогтоохо.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай

(Үргэлжэлэл)

Тракторай, автомобиль болон худөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые бүтээхэ даалгабаря тогтоогдоһон түхэл бүрэөрнь дүүргээ һаань, иимэ частьнуудые бүтээдэг промышленна предприятинууд үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргээ гэжэ тоолодог байха.

СССР-эй Госпланай, СССР-эй Худөө ажахын министерствын зүбшөөлгүйгөөр трактор, автомобильнуудай, худөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые совнархозуудай үйлэдбэрилгэһөө болюулхыень хорихо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ иимэ дурадхалнуудые оруулхыень СССР-эй Госпланда, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Худөө ажахын министерстводэ даалгаха:

а) трактор, автомобиль болон худөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые, подшипнигуудые, мөөрэтэй тракторнуудай шинэнүүдые 1958 ондо нэмэжэ үйлэдбэрилэн гаргаха тухай дурадхал хоёр долоон хоногой болзор соо оруулха;

б) тракторай, автомобилиин болон худөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые бүтээн гаргаха шэнэ предприятинуудые бии болгохо тухай дурадхал һарын болзор соо оруулха, тиихэдээ трактор, машинануудай, автомобильнуудай жэл ерэхэ тудам олон боложо байһые харалсан, дурсагдаһан запасной частьнуудаар арадай ажахые хүсэдөөр хангаха шухала байһые анхаралдаа абалсаха.

Колхоз, совхозуудые, худөө ажахын бусад предпредприятинууд болон организацинуудые материально-техническэ талаар хангаха ябадалай заһабарилгын-техническэ станцинуудта даалгагдаһантай дашарамдуулан, колхоз, совхозуудта, худөө ажахын ондоо предприяти болон организацинуудта худалдахыень тулада заһабарилгын-техническэ станцинуудые машина болон үйлэдбэриин бусад зүйлнүүдээр һайса, һаадгүйгөөр хангаха тухай асуудал хаража үзэхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Энэ асуудалаар һанамжа дурадхалнуудаа гурбан һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха.

Хангалгын шэнэ гурим тогтоогдотор, колхоз, совхозуудта, худөө ажахын бусад предприяти болон организацинуудта худалдагдаха машинанууды, үйлэдбэридэ хэрэгтэй зүйлнүүдые заһабарилгын-техническэ станцинуудта үгэжэ байхын түлөө харюусалгые Главсельснабай, Глававтотракторосбытай, Главнефтесбытай, худөө ажахые хангадаг бусад организацинуудай базануудта даалгаха.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудай ажахын мүнгэнэй хэрэг хүтэлбэрилгые областьнууд, хизаарай худөө ажахын управлениинуудтэ, автономно республикануудай худөө ажахын министерствэнүүдтэ, областьнууд болохо хубаагдаагүй союзна республикануудай худөө ажахын министерствэнүүдтэ даалгаха.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудта, колхоз, совхозуудта, худөө ажахын ондоо предприятинууд болон организацинуудта минеральна үтэгжүүлгэ, машина, түхеэрэлгэ болон материалнуудые сэхэ эльгээдэг байхыень, тэрэшэлэн контейнернүүд соо хэдэ, жэжэ бүлэгөөр, тусгаар вагонуудаар (суглуулагдамал) түхеэрэлгэ, запасной часть болон материалнуудые олоор эльгээдэг болохыень совнархозуудые, СССР-эй Худөө ажахын министерствые уялгалха.

Иимэ ашаа һаатуулангүй шэрэхын тулада вагонууд болон контейнернүүдые үгэжэ байхыень Зам харилсаанай министерстводэ даалгаха.

Механизаторнууд, мэргэжэлтэд болон колхозуудай бусад гэшүүдтэ тэдхэмжэ үгэхэ гурим тухай, тэдэндэ түлөөһэтэй амаралта үгэхэ гурим тухай дурадхалнуудые гурбан һарын болзор соо зохёожо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень СССР-эй Худөө ажахын министерстводэ, ВЦСПС-тэ, ажалай, салин хүлһэнэй асуудал шиидхэхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Финансын министерстводэ даалгаха.

Механизаторнууд болон мэргэжэлтэдтэ ажаһуудалай таарамжатай эрхэ байдал бии болгохыень, колхознигуудтай адляар тэдэндэ бууса шадарай газар таһалжа үгэхыень, тэрэшэлэн байрын гэр барихадань туһаламжа үзүүлхыень колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

МТС-үүдһээ колхоздо хүдэлхэеэ ошоһон механизаторнууд болон мэргэжэлтэдтэ байрын гэр барихынь тула колхозуудта 1958—1960 онуудта урьһаламжа үгэхыень Сельхозбанкые уялгалха. Тиихэдээ байрын нэгэ гэр барихын тулада 7 мянган түхэриг хүрэтэр хэмжээтэй урьһаламжа, 7 жэлэй болзороор үгтэхэ ёһотой. Урьһаламжа абаһанһаа хойшонхи хоёрдохи жэлһээ эхилэн энэ урьһаламжаяа түлэжэ эхилхэ байна.

Усалталгаһаа һэргылхэ, үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрые сахиха талаар МТС-үүдтэ бии байһан гуримые колхозуудта хэрэглэдэг болохо.

Ажал хүдэлмэриин үедэ усалталгын болохогүйн хойноһоо, колхозно үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрэй ямараар сахигдадаг байһые хинажа шалгахые профсоюзуудай Соведүүдэй техническэ инспекцидэ даалгахыень ВЦСПС-ые уялгалха.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудые саг үргэлжын хүдэлмэришэдөөр һарын болзор соо хангахыень республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, крайгүйсэдкомуудта, облгүйсэдкомуудта даалгаха.

Колхозуудые, мастерскойн хүдэлмэриие саг үргэлжэ хангаха, РТС-үүдтэ үлэһэн тракторнуудые, худөө ажахын машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, тиихэдээ хүдэлмэришэдые бүхэли жэлэй турша соо ажалаар хангаха ябадал хараадаа абажа, РТС-эй директорнүүд саг үргэлжын хүдэлмэришэдые с[танц]инуудтаа оложо абаха ёһотой.

Хүлһэ түлэхэ, бүхы хүнгэлэлтэнүүдые үгэхэ, д[ээдэ] һургуулинуудта, техникумүүдтэ һурахыень эль[...] талаар МТС-эй зохихо хүдэлмэрилэгшэдтэ тогтоо[гдо]һон гуримые РТС-үүдэй хүдэлмэришэдтэ, инже[нер] технигүүдтэ, алба хаагшадта хуушаарнь үлөөхэ.

Трактористнуудта, бусад механизаторнуудта оло[...] ажалта үдэрэйнь түлөө мүнгөөр, боро бодолоор [...] тагүй үгтэдэг түлөөһыень МТС-эй механизаторну[удта] тогтоогдоһон гуримаар РТС-үүд болон колхозу[уд] зөөриһөө заһабарилгын-техническэ станцинууд ту[...] байна.

Колхозуудта мэргэжэлтэй механизаторнуудые, [бэл]эдхэжэ үгэхэ зорил[гоор] СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ажа[лай] резервэнүүдэй Главна управлени республиканууд[ай] Министрнүүдэй Соведүүдтэй, крайгүйсэдкомууд[тай], облгүйсэдкомуудтай зүбшөөд, худөө ажахые меха[ни]зацилгын училищинуудта, техническэ, ремесленна[...] рилгын училищинуудта, ажалай резервын һургу[ули]нуудта колхозуудай путёвкоор трактористнуудые, [ма]шинистнуудые, механигуудые, электригүүдые, ба[...] гашадые, бусад мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгш[эдые] бэлэдхэдэг болохо ёһотой.

МТС-үүдтэ шухала байһан мэргэжэлээр ко[лхо]зуудта механизаторнуудые бэлэдхэхэдээ, 1958—[...] ондо хуушан гуримаарнь, гүрэнэй гаргашаар һу[...] даг байха.

Ажалһаань таһалжа, мүн таһалангүйгөөр х[үдөө] ажахын дээдэ, дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые [...] һайнаар бэлэдхэдэг болохо тухай асуудал союзна р[еспубликануудай] Министрнүүдэй Соведүүдтэй су[...] хаража үзэхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй [Хү]дөө ажахын министерстводэ, СССР-эй Дээдэ һург[уу]линуудай министерстводэ даалгаха. Тиихэдээ х[үдөө] ажахын дээдэ һургуулинуудые, техникумүүдые [...] дотороо зүбөөр хубаарилан байлгаха, үйлэдбэрид[...] дэниие дүтэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэ асуудалаар ду[рад]халнуудаа 1958 оной июлиин 1 хүрэтэр СССР-эй [Ми]нистрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха.

Худөө ажахын асуудал эрхилхэ ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй районно гүйсэдкомуудай инспекци тухай

Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха хэмжээнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ нютагай партийна, советскэ органуудай үүргэ, харюусалгын илангаяа дээшэлжэ байһые, советскэ демократиие саашадань хүгжөөхэ тухай, худөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ республикануудай, нютагай органуудай үүргэ дээшэлүүлхэ тухай партиин анхарал оролдолгын эдэ хэмжээнүүд дотор элеэр харагдажа байһые анхаралдаа абажа, ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай байгууламжада хубилалта оруулжа, тэдэнэй дэргэдэ худөө ажахыгаар районно инспекци байгуулхада таарамжатай гэжэ мэдэрхэ.

Худөө ажахыгаар районно испекциин начальник райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо байха ёһотой. Худөө ажахыгаар районно инспекциин начальнигай тушаалда заабол худөө ажахын дээдэ эрдэмтэй, хүдэлмэриин дүршэлтэй болоһон хүнүүд томилогдохо гэжэ тогтоохо.

Худөө ажахыгаар районно инспекцидэ иимэ үүргэнүүдые даалгаха гэбэл: тэдэнэр түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, эрдэм ухаанай туйлалтануудые пропагандалан, худөө ажахын үйлэдбэридэ дэлгэрүүлхэ, үрэһэ ургуулан абаха, малай үүлтэр һайжаруулха хэрэг эмхидхэхэ, худөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой, мүн үбшэнтэй тэмсэхэ хэмжээнүүдые абалгын хойноһоо хиналта хэхэ, бухгалтерска бүридхэл эмхидхэлгэдэнь, колхозуудай жэлэй болон квартальна тоосоонуудые зохёолгодонь колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ байна.

Нютагай эрхэ байдалые хараадаа абажа, худөө ажахыгаар районно инспекцинүүд тухай Дүрим баталхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Ветеринарна участогууд болон пунктнуудые районой ветеринарна аргаламжын газарнуудта дамжуулан үгөөд, тэдэниие нютагай бюджедһээ мүнгэ зөөреэр хангадаг болохо.

Дурсагдаһан участогууд болон пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһыень хуушан хэбээрнь үлөөхэ.

Ветеринарна аргаламжын газаргүй колхоз, совхозуудые, бусад предприяти болон эмхи зургаануудые ветеринарна аргаламжаар хангалга, мүн хүн зоной хубиин мэдэлдэ байһан мал болон шубуу аргалалгые районой ветеринарна эмнэлгын газарнуудта даалгаха.

Хубилгагдахаяа байһан МТС-үүдэй мэдэлэй үрэһэ шалгаха, агрохимическэ лабораторинуудые худөө ажахыгаар районно инспекциин мэдэлдэ үгөөд, нютагай бюджедһээ мүнгэ зөөреэр хангагдадаг болгохо, тэрэшэлэн мал искусственнаар үрэжүүлдэг станцинуудые, инкубаторно-шубуу үсхэбэрилгын станцинуудые мүн лэ тэрэ инспекциин мэдэлдэ үгэхэ.

Ажалай, салин хүлһэнэй асуудал шиидхэхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэй, СССР-эй Худөө ажахын министерствотэй, СССР-эй Финансын министерствотэй зүбшэжэ, худөө ажахыгаар районно инспекцинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоое, эдэ инспекцинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй хэмжээе МТС-үүдэй тиимэ тушаалтадай салин хүлһэндэ тааруугаар баталхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха.

Худөө ажахые хүгжөөхэ холын хараа тухай, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые худөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ тухай дурадхалнуудые хаража үзэхэ, бэлэдхэхын тулада ажалшадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай дэргэдэ үйлэдбэриин-техническэ соведүүдые эмхидхэхэдэ таарамжатай гэжэ мэдэрхэ.

Худөө ажахыгаар районно инспекциин начальнигһаа, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, мэргэжэлтэдһээ, совхоз, РТС болон районой худөө ажахын бусад предприятинуудай директорнүүдһээ, мэргэжэлтэдһээ, худөө ажахыгаар районно инспекциин главна мэргэжэлтэдһээ, районой түсэблэлгын комиссиин, Сельхозбанкын, Гүрэнэй банкын түлөөлэгшэдһөө, научна шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, һуралсалай газарнуудай эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдһээ, худөө ажахын түрүүшүүлһээ, бусад хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридүүлэн, үйлэдбэриин-техническэ совет байгуулагдаха юм.

Үйлэдбэриин-техническэ соведэй гэшүүдээр, түрүүлэгшээр томилогдоһон хүнүүдые райгүйсэдком баталдаг байха.

Худөө ажахын хүдэлмэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай тоосоонуудые колхоз, совхозууд, худөө ажахын бусад предприяти, организацинууд ЦСУ-гэй районно инспекцидэ хүргэдэг байха гэжэ тогтоохо. ЦСУ-гэй районно инспекци нэгэдхэмэл тоосоогоо худөө ажахыгаар районно инспекцидэ хаһа саг соонь хүргэжэ байха болоно.

Кадр тухай

МТС-үүдые хубилгахада трактористнууд, машинно-тракторна станцинуудай бусад механизаторнууд урда тээнь хүдэлжэ байһан колхозуудтаа ошожо ажаллахань зайлашагүй шухала гэжэ мэдэрхэ.

Хубилгагдаһан МТС-үүдһээ сүлөөрһэн худөө ажахын мэргэжэлтэдые, мүн дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдые дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдые саг үргэлжын хүдэлмэридэ абажа, колхозуудай инженернүүд, агрономууд, зоотехнигүүд, бусад мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин бригадануудай бригадирнууд, малай фермэнүүдые даагшанар болгон хэрэглэхыень, мүн тэдэниие хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлхыень колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

Колхозуудта нигэжэ һанамжалан дурадхаха:

бүтээһэн продукциин хэмжээе, хэһэн хүдэлмэриин шанарые хараадаа абан, колхоз бүридэ тогтоогдоһон юрэнхы гуримай ёһоор механизаторнуудта түлөөһынь түлэдэг болохо. Тиихэдээ, нормо дүүргэлһэнэйнгээ түлөө машинно-тракторна станцинуудһаа абадаг салингайнь доодо захын хэмжээнһээ бага бэшэ байхаар түлөөһэ механизаторнуудта тогтоохо хэрэгтэй. Газарай хүрьһэ үрэжэл ехэтэй болгохын тулада наг шэбхэ, извёстко газарай хүрьһэндэ оруулха, бусад хэмжээ абаха гэжэ оролдодог байхынь тулада хаана таарамжатайб, тэндэхи хахалагдадаг газарые удаан болзороор механизаторнуудта даалгажа үгэхэ;

мэргэжэлтэдэй һарын салин тодорхойлходоо МТС-үүдэй тиимэл тушаалтай мэргэжэлтэдтэ үгтэдэг салинһаа бага бэшэ байхаар тогтоохо;

бусад колхознигуудта үгэдэгэйнгөө тухайгаар механизаторнуудта аванс һара бүри үгэжэ байха. Тиихэдээ тэрэнь МТС болон колхозуудта заатагүй абадаг хүлһэнһөөнь бага бэшэ хэмжээтэй байха ёһотой.

МТС-үүдэй олонхи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд 1957 оной ажал хүдэлмэриин дүнгөөр колхозуудта олзо доходоо хубаарилһан хойнонь, 1958 оной хабар колхозуудта ажаллахаар эльгээгдэһэн туладань, МТС-үүдһээ колхозуудта хүдэлхэеэ ошоһон мэргэжэлтэдэй салин хүлһые 1958 ондо МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй салин түлэхөөр һомологдоһон мүнгэн зөөриһөө 1958 оной июлиин 1 хүрэтэр хуушан хэбээрынь түлэдэг байха.

МТС-үүдтэ хүдэлжэ байтараа, хүгжэлтэ багатайшаг колхозуудта ошоһон худөө ажахын мэргэжэлтэдэй салин хүлһэ яажа түлэхэ тухай дурадхалнуудые һанаамжалан тодорхойлоод, һарын болзор соо тэдэнээ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень СССР-эй Худөө ажахын министерстводэ, ажалай болон салин хүлһэнэй асуудал шиидхэдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Финансын министерстводэ, ВЦСПС-тэ даалгаха.

МТС-үүдэй хубилгагдахадань колхозуудта хүдэлхэеэ ошоһон механизаторнууд болон мэргэжэлтэдтэ түлөөһэтэй амаралта үгэхэ, гүрэнэй социальна мүнхэлэлгөөр үгтэдэг тэдхэмжэ түлэхэ гурим хуушаарнь үлөөхэ, тэрэшэлэн колхоздо хүдэлһэн сагыень бүхыдөө хүдэлжэ байһан сагтань нэмэжэ оруулалсадаг байха.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд хадаа 1958 ондо амаралтын мүнгэ түлэхын тулада МТС-үүдэй сметээр хараалагдаһан, мүн социальна мүнхэлэлгөөр ороһон мүнгэ зөөриһөө тэдэ гаргашануудые түлэхэ ёһотой.

Колхоз, РТС-үүдые мүнгэн зөөреэр хангаха, урьһаламжа үгэхэ тухай

МТС-үүдэй хубилгагдажа, колхозуудай тракторнууд болон худөө ажахын машинануудые абажа байһантай дашарамдуулан колхозуудта иигэжэ һанамжалан дурадхаха:

а) худөө ажахын артелиин Уставта шухала хубилалта оруулха, тиихэдээ иимэ юумэ хараада абаха:

ажахынгаа хүгжэлтые хүсэд һайнаар хангахын тулада шухала болохо хэмжээтэйгээр колхозуудай өөһэдынь эрьесын мүнгэн зөөриин фондые ойрын жэлнүүдтэ горьтойгоор нэмээхэ, тиихэдээ нефтиин продуктнуудай, запасной частьнуудай, техникэ ашаглахада хэрэгтэй болохо заһабарилгын бусад материалнуудай саг үргэлжын нөөсэтэй болохо, тэрэшэлэн саашаа саашанхи жэлнүүдтэ тарла ургуулжа абахын тулада механизмаар хэгдэхэ хүдэлмэриин гаргашые хаажа шадаха шухала байһые хараадаа абаха;

колхозуудай ниитын ажахые саашадань дэбжээхын, һургуулинуудые, больницануудые, интернадуудые барихын, харгы заһахын, трактор, комбайн болон худөө ажахын машинануудые худалдажа абахын тулада хубаагдадаггүй фонддо мүнгэн олзоһоо зөөри бүри ехээр оруулдаг болохо;

б) колхозуудай 1958 оной орошо-гарашын сметын, үйлэдбэриин түсэбэй ёһоор капитальна барилгада һомологдохоор хараалагдаһан мүнгэн зөөриие хубилгажа, трактор, худөө ажахын машинануудые худалдажа абаха, капитальнаар заһабарилха хэрэгтэ зорюулан, хубаагдадаггүй фонддо зохихо хэмжээнэй мүнгэн зөөри тодорхойлон һомолхо.

Хэрбээ колхозуудай өөһэдын мүнгэн зөөреэр дутамаг байгаа һаань, РТС-үүдэй хэһэн худөө ажахын, бусад хүдэлмэринүүдэй түлөө, тэрэшэлэн саг зуура абажа хэрэглэһэн машинануудай болон техническэ хангалгын түлөөһэ түлэхын, машина түхеэрэлгэнүүдэй жэжэ заһабариин түлөө хүлһэ түлэхынь тулада, мүн нефтиин продуктнуудые, запасной частьнуудые, машинно-тракторнуудаа заһабарилгада хэрэгтэй болохо материалнуудые худалдажа абахын, шахагдаха мал болон шубуу худалдажа абахынь тулада, мүн өөһэдын мүнгэн зөөритэй болоторнь, ерэхэ жэлнүүдтэ тарилга хэхэ зорилгоор хэгдэһэн сезонно хүдэлмэриин гаргашануудые хаахынь тулада мүнөө абажа байһан урьһаламжанууд дээрэнь нэмэжэ, колхозуудта богони болзорой урьһаламжа үгэхыень СССР-эй Госбанкда зүбшөөхэ.

Хэрбээ худалдажа абаһан шэнэ машинануудайнгаа түлөө тоосоо хэхын тулада өөһэдын мүнгэн зөөреэр дутамаг байгаа һаань, тэдэнэй ажахын хүгжэлтые хараадаа абалсан, өөһэдынь гуйлтаар колхозуудта табан жэл хүрэтэр болзортой урьһаламжа үгэхыень Сельхозбанкые уялгалха.

РТС-үүдтэй, хангалгын бусад организацинуудтай СССР-эй Госбанкын, Сельхозбанкын эмхи зургаануудтай, мүн бюджедтэй 1958 оной июлиин 1-һээ эхилэн, гүрэнэй, кооперативна, предприятинууд болон организацинуудта тогтоогдоһон гуримаар колхозууд тоосоо хэдэг болохо гэжэ мэдэрхэ.

Заһабарилгын-техническэ станцинууд үйлэдбэриин болон худалдаа наймаанай ажал-ябуулгаяа һайнаар хангахын тулада зохихо хэмжээтэй өөһэдын эрьесын мүнгэн зөөритэй болохо гэжэ тогтоохо:

а) колхозуудта худалдахын тулада трактор, машина, запасной часть болон түхеэрэлгэ, заһабари хэхэдэ шухала болохо узелнуудые, агрегадуудые, запасной частьнууд болон бусад зүйлнүүдые абахын тулада, тэрэшэлэн өөһэдынгөө ажахые, мүн колхоз, совхозуудые, худөө ажахын бусад организацинуудые хангахын тулада горючи, түрхихэ тоһонуудые, үтэгжүүлгэ, хорото химикат, бусад эд бараа болон материалнуудые худалдажа абахын тулада шухала мүнгэн зөөритэй байха.

б) түгэсхэгдөөгүй үйлэдбэриие хүсэлдүүлхэ, һалбари, хамһабариин ажахынуудай запас нөөсэ[...] гуулха мүнгэтэй байха ёһотой.

Трактор, худөө ажахын машинануудые захи[...] колхозууд РТС-үүдтэй зүбшэжэ, тэдэнэйнгээ үнэ[...] гэй 10 процент хүрэтэр аванс оруулдаг байха[...] таарамжатай гэжэ мэдэрхэ.

РТС-үүдэй товарнууд болон материалнуудай [...] шэнээн нөөсэтэй байха ёһо гуримые 1958 оной [...]ниин 1 хүрэтэр союзна республикануудай Мини[стр]нүүдэй Соведүүдтэй, СССР-эй Финансын министе[рст]вотэй, СССР-эй Госплантай, СССР-эй Госбан[к]... зүбшэжэ тодорхойлхыень СССР-эй Худөө ажахын [ми]нистерствые уялгалха.

Трактор, машинануудые абаха тушаа колхозу[удай] оруулһан захилнуудые хараадаа абан, жэлэй хоёр[...] хахадта худөө ажахыда хэды тракторай, худөө а[жа]хын машинануудай хэрэгтэй болохо байһыень [...]наар тодорхойлоод, энээн тухай мэдээе СССР-эй [Гос]планда 1958 оной июниин 1 хүрэтэр хүргэх[ыень] союзна республикануудай Министрнүүдэй Совед[үүд]тэ даалгаха.

Хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө культурно-ажаһууда[лай] эрхэ байдал һайжаруулхын, үйлэдбэреэ нарижуул[хын] тулада предприятиин фонд РТС-үүдтэ байгуула[гдаха] гэжэ тогтоохо. Дурсагдаһан фонддо түсэбэй ё[һоор] ороһон ашаг олзын 3 процентнь, түсэбһөө гадуур [оро]һон ашаг олзын 30 процентнь оруулагдаха байна. [Тии]хэдээ энэ фонддо оруулагдаха мүнгэнэй хэмж[ээн] станци бүридэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэйнь салин [хүл]һэнэй жэлэй фондын 7 процентһээ ехэ бэшэ б[айха] ёһотой.

Хүдэлмэрилэгшэдэй культурно-ажаһуудалай [эрхэ] байдал һайжаруулха, үйлэдбэриие нарижуулха [пред]приятиин фонддо мүнгэ оруулһанай һүүлээр, Р[ТС]-үүдэй түсэбэй ёһоор ороһон ашаг олзоһоо үлэһэн [зөө]ринь ажалай тоосоондо байдаг предприятинуудта [тог]тоогдоһон гуримаар ашаглагдаха юм. Хамагай [тү]рүүндэ өөһэдын эрьесын мүнгые нэмээлгэдэ, [капи]тальна барилгада, мүн станциин бусад гаргаша[ну]уд[...]та түсэбэй ёһоор зорюулагдаха. Үлөөшэ хубинь [...]гөөр 10 процентһээ бага бэшэнь, союзна республ[ика]нуудай бюджедтэ оруулагдадаг байха гэжэ тогто[охо].

Колхозуудта газарай бургааһа шугые машина[...]даар сэбэрлэхэдээ, шэнэ газар хахалхадаа, бусад [хү]дэлмэри хэхэдээ МТС-эй гаргаһан гаргашые гүр[...] (хүсэдөөр гү, али заримынь) даашада абаха ту[...] СССР-эй правительствын шиидхэбэриие РТС-үү[дтэ] хүтэлбэри болгохо.

Энэ тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһые [...] оной июлиин 15-да, мүн 1959 оной январиин [...] КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Мини[стр]нүүдэй Соведтэ элидхэхыень союзна республика[нуу]дай компартинуудай ЦК болон Министрнүүдэй [Со]ведүүдые уялгалха.

* * *

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Мини[стр]нүүдэй Совет хадаа колхозно байгуулалтые улам [саа]шадань хүгжөөхэ, социалистическэ худөө ажахы[е] дэбжээхэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэ онсо[...] удхашанартай гэжэ тоолоод, эдэ хэмжээ-ябуулга[нуу]дые амжалтатайгаар бэелүүлгэ, худөө ажахын үй[лэд]бэриие саашадань хүгжөөн дэбжээлгэ хангахы[ень] союзна республикануудай компартинуудай ЦК бол[он] Министрнүүдэй Соведүүдые, партиин крайкому[уд] обкомууд болон райкомуудые, автономно республи[ка]нуудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэд[ко]муудые, облгүйсэдкомуудые, райгүйсэдкомуудые, ко[л]хоз, РТС, МТС болон совхозуудай партийна эхин ор[]ганизацинуудые уряална.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС-тэ

…дэ промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудые 1958 ондо долоон, зургаан часай худэлмэриин үдэртэ оруулха, худэлмэришэд, алба хаагшадайнь салин хүлhэ гуримшуулха тухай

…промышленностиин хэдэ хэ… …барину удые 1958 ондо до… …зургаан часай худэлмэриин …оруулха, худэлмэришэд, ал… …хаагшадайнь салин хулhэ гурим… …тухай Советскэ Союзай …нистическэ партиин Цент… …Комитет, СССР-эй Министр… …Совет, Профессиональна …Бүхэсоюзна Центральна …тоогоол гаргаба.

…арад Коммунистическэ пар… …хүтэлбэреэр социалистическэ …о байгуулгада гайхамшагта …туйлаад, коммунизм тэ… …амтайгаар дабшажа ябана …тоогоол соо тэмдэглэгдэнэ. …индустрие бүлеэ ехээр хүг… …ашаар промышленностиин …һалбаринууд, хүдөө ажахы …ну дэбжэнэ, манай эрдэм …соёл культура үзэгдөөгүй …хабаран бадаража, жэл ерэхэ …советскэ хүнүүдэй байдал …һайжарна. Арадай ажана һай… …жаhууха тухай парти, Совет… …равительство эсэшэ сусашагүй …оно. Ажалшадай байдалыень …дань һайжаруулха, соёл бол… …лыень дээшэлүүлхэ зорилгоор …хэдэхэн жэл соо ехэ хэмжээ… …абтаа. Социальна тэдхэмжэ… …тулэлгэдэ гүрэнэй зүгhөө …мүнгэн зөөри hомологдодог …бага түлөөhэ абадаг хүдэл… …эд, алба хаагшадай салин …үүлэгдэж, амаралтын, һайн… …дэй урда тээхи үдэрнүүдтэ …эриин үдэр хоёр часаар бо… …болгогдоо, арадай хэрэглэлэй …раан бүри ехээр гаргагдана, …йра бариха программа ам… …тайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

…мышленностиин, барилгын хэ… …тэлбэрилгые шэнэдхэн таби… …а уламжалан, үйлэдбэрие хү… …рилгэдэ олониитэ ажалшад бү… …үүсхэл эдэбхитэйгээр хабаа… …болоо, ороной арадай ажахые …хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ …арга боломжонууд элирүүлэг… …энээниие юун эли тодоор гэр… …үгэнэб гэхэдэ, 1957 ондо про… …енностьда, барилгада тон ехэ …та туйлагдаа.

…етскэ экономикын хүгжэжэ, …й бүтээсын шууд дээшэлжэ …ца, бүхы худэлмэришэд, алба …адые долоон часай худэлмэ… …үдэртэ, тиихэдэ нүүрhэнэй, …удна промышленностьда га… …доро ажалладаг гол шухала …жэлэй худэлмэришэдые зур… …часай худэлмэриин үдэртэ …ха тухай КПСС-эй XX съез… …табиhан угаа шухала полити… …арадай ажахын зорилгые …бэелүүлжэ орохо аргатай бо… …н.

…, мүн 1957 онуудта Донецкэ, …ско-Волынска бассейнүүдэй …нэй шахтануудта газар доро …адаг худэлмэришэд богони …лдоhон худэлмэриин үдэртэ …гдаа, хара металлургиин гор… …на, металлургическа,. коксо… …ескэ предприятинуудай худэл… …эд, алба хаагшадай долоон, …н часай худэлмэриин үдэртэ …дүүрэхэнь дүтэлжэ бай… …ромышленностиин дурсагдаhан …ринуудай богони болгогдоhон …эриин үдэртэ орохотой нэгэн …худэлмэришэд, алба хаагша… …салин хүлhэн гуримшуулаг…

…–1959 онуудта хүндэ про… …енностиин һалбаринуудые бо… …болгогдоhон худэлмэриин …хүсэдөөр оруулха, арадай …н бусад һалбаринуудай хү… …рилэгшэдые долоон часай хү… …риин үдэртэ оруулжа эхилхэ …й байнабди.

…элмэришэд, алба хаагшадые …болгогдоhон худэлмэриин …оруулха, салин хүлhыень гу… …уулха тухай Советскэ Союзай …нистическэ партиин XX съез… …шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ …эл, хүндэ промышленностиин …дурсагдаhан һалбаринуудай …иятинууд болон туршалгын …эринүүдэй худэлмэришэд, …хаагшадые 1958 ондо долоон, зургаан часай худэлмэриин үдэртэ оруулха, нэгэн доро салин хүлhыень гуримшуулха шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС тоолобо:

нүүрhэнэй, сланцева промышленностиин: Киселовско, Воркутинска бассейнүүдэй, Магаданска областиин шахтануудые—1958 оной май—августда, Кузнецкэ, Карагандинска бассейнүүдые, «Интауголь» комбинадые, «Арктикуголь» трестые—1958 оной июнь — сентябрьда, Москва шадарай, Сахалинай, Приморско, Дунда Азиин болон бусад бассейнүүдые, районуудые —1958 оной август—декабрьда, Донецкэ, Львовско-Волынска бассейнүүдэй газар дээрэ ажаллагшадые —1958 оной май—августда;

үнгэтэ металлургиин: руда малтан абадаг, шанаржуулдаг, үнгэтэ, үнэтэ, шухаг металлнуудые хайлуулан абадаг, үнгэтэ металлнуудай хаядаhа үлээдэhые хайлуулжа шанаржуулдаг, прокат хэдэг, хатуу сплавуудые гаргадаг, алмаз абадаг, глинозем, фтористо болон хромово холисонуудые гаргадаг, электродно продукци үйлэдбэрилдэг предприятинуудые—1958 оной июль—1959 оной сентябрьда;

хара металлургиин урданай министерствын мэдэлдэ ородоггүй байhан хара металлургиин, коксохимическэ үйлэдбэриин предприятинуудые, тэрэшэлэн машина бүтээлгын заводуудай металлургическа томо цехүүдые—1958 оной май—декабрьда;

гал даасатай зүйлнүүдэй, мүн метизно-металлургическа заводуудые, хара металлай үлээдэhэ хаядаhануудые дахин хайлуулжа шанаржуулдаг предприятинуудые, тэрэшэлэн хара металлургиин заводуудай гол үйлэдбэридэ хэрэгтэй болодог рудаhаа ондоо материалнуудые абадаг предприятинуудые—1958 оной май—декабрьда;

химическэ промышленностиин: горнохимическэ зүйлнүүдые абадаг, шанаржуулдаг предприятинуудые, гол, азотно, органическа болон тусхай химиин, сланцехимическэ, лесохимическэ, гидролизно, лак-шэрын, кислородой, пластическа зүйлнүүдэй, эдэ зүйлнүүдээр юумэ бүтээжэ гаргадаг, химико-фармацевтическэ, фото-химическэ, хэмэл болон синтетическэ утаhанай, полиграфическа шэрын, анилиновэ зүйлнүүдэй, будагуудай, синтетическэ витаминууд болон һайхан үнэртэй зүйлнүүдэй, синтетическэ спирт болон синтетическэ каучук, резиновэ, резиново-техническэ, асбестово-техническэ зүйлнүүдэй, эhэ болон регенерат үйлэдбэрилдэг предприятинуудые—1958 оной июль—1959 оной сентябрьда, оборонын, шинын промышленностиин химическэ предприятинуудые—1958 оной май—октябрьда;

цементын заводуудые, түмэрбетонно, бетонно зүйлнүүд болон конструкцинуудые, асбесто-цементнэ зүйлнүүдые бүтээдэг, асбест, слюда, графит, озокерит, дабhа малтан абадаг предприятинуудые — 1958 оной июль—декабрьда.

Нүүрhэнэй, сланцева промышленностиин, үнгэтэ металлургиин болон химическэ промышленностиин гол шухала мэргэжэлэй худэлмэришэдые, асбест, слюда, графит, озокерит, дабhа малтан абаха үйлэдбэридэ газар доро хүдэлэгшэдые зургаан часай худэлмэриин үдэртэ, энэ пункт соо дурсагдаhан промышленностиин һалбаринуудай предприятинуудай үлдэгшэ худэлмэришэд, алба хаагшадые—долоон часай худэлмэриин үдэртэ оруулха. Долоон, доошоошье часай худэлмэриин үдэртэ урда тээнь оруулагдаhан үйлэдбэринүүдэй худэлмэришэд, алба хаагшадай ажалай үдэр саашадаа хороогдохогүй байна.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС хадаа тус тогтоол дотор дурсагдаhан промышленностиин һалбаринуудай худэлмэришэд, алба хаагшадые богони болгогдоhон худэлмэриин үдэртэ оруулха, салин хүлhыень гуримшуулха тушаа тодорхой дурадхалнуудые союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, совнархозуудай болон профсоюзна организацинуудай хабаадалгатайгаар һарын болзор соо зохёожо, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень ажалай, салин хүлhэнэй асуудал шиидхэхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ даалгаа. Тиихэдээ, иимэ юумэ хараадаа абаха гэбэл, бага түлөөhэ абадаг худэлмэришэдэй салин саашадань дээшэлүүлхэ, эгээн ехэ, эгээн бага салин хүлhэнэй хоорондохи алгасалдаае бага болгохо, салин хүлhэнэй талаар тарифай удельнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, техническэ үндэhэ баримтатайгаар зохёогдоhон ажалай нормо, ажалай түлөөhэ түлэхэ таарамжатай гурим үргэнөөр хэрэглэдэг болохо, тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхэ.

Эдэ дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталhанай hүүлээр, промышленностиин дурсагдаhан һалбаринуудай тус тус предприятинуудай худэлмэришэд, алба хаагшадые долоон, зургаан часай худэлмэриин үдэртэ оруулха, салин хүлhыень гуримшуулха тодорхой болзорнуудые совнархозууд, министерствонүүд, зургаанууд профсоюзуудай Соведүүдтэй зүбшэжэ, тодорхойлхо байна. Тиихэдээ промышленна үйлэдбэриин хэмжээе, ажалай бүтээсые доошолуулангүй, салин хүлhэнэй фондые үлүүгээр гаргашалангүй богони болгогдоhон худэлмэриин үдэртэ орохоор, салин хүлhэ шэнэ гуримаар түлэхөөр предприяти бүхэнэй хэр бэлэн болоhые хараадаа абаха болоно.

Энэ зорилгоор совнархозууд, предприятиин хүтэлбэрилэгшэд шэнэ техникэ, түрүү технологи хэрэглэхэ, ажал худэлмэри оньhожоруулха ба автоматизацилха, предприятиин жэгдэ һайнаар хүдэлхэ, хамhабариин цехүүд болон үйлэдбэринүүдтэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, худэлмэриин саг хиидэ хаялгые бага болгохо, тэрэшэлэн үлүү штадые хороожо, захиргаанай гаргаша бага болгохо техническэ, ажахын болон эмхидхэлэй хэмжээнүүдые богони болгогдоhон худэлмэриин үдэртэ орохо болоhон предприяти бүхэндэ абаха ёhотой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые хэрэглэхэ, худэлмэришэдэй үйлэдбэриин мэргэжэл дээшэлүүлхэ, ажалайнь эрхэ байдал һайжаруулха зорилгоор техническэ, ажахын, эмхидхэлэй хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, бэелүүлгэдэнь эдэбхитэйгээр хабаадалсаха; эдэ хэмжээ-ябуулгануудые худэлмэришэдэй суглаанууд, үйлэдбэриин зүблөөнүүд болон конференцинүүд дээрэ зүбшэн хэлсүүлхэ, энэ тогтоолой удхашанарые ажалшадта тайлбарилан ойлгуулха, долоон, зургаан часай худэлмэриин үдэртэ орохо худэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлhэ гуримшуулха талаар абтаха эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, бэелүүлгэдэ худэлмэришэд, инженер, технигүүдые олоор хабаадуулха, тус худэлмэриин ямараар дүүргэгдэжэ байhые хододоо хинажа байха, энэ хэрэгтэ ёhо тэдыгээр хандажа, яараха тэбэдэхэ ябадал гаргахагүй гэжэ партийна, профсоюзна организацинуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС уялгалаа.

Хүндэ промышленностиин хэдэ хэдэн гол шухала һалбаринуудай худэлмэришэд, алба хаагшадые богони болгогдоhон худэлмэриин үдэртэ оруулжа, салин хүлhыень гуримшуулхада ажалшадай зохёон байгуулхы үүсхэл эдэбхи бүри дээшэлжэ, арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ, манай ороной ажалшадай байдал улам саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй XX съездын табиhан зорилгонуудые бүри амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ туhалха гэжэ этигэжэ байhанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС элишэлэн мэдүүлнэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

…ССР-эй гүрэнэй архивуудта ха… …лагдажа байhан архивна ма… …алнуудыень Болгариин Арадай …публикын Правительствода дам… …лан үгэхэ гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет шиидхэбэри гаргаба.

Дамжуулан үгтэхэ архивна материалнууд соо Болгариин гүрэнэй олон эмхи зургаануудта хамаатай документнүүд бии. Тиимэhээ эдэ документнүүд 1905 онhоо 1944 он хүрэтэрхи үе соо Болгариин түүхэ шэнжэлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай юм.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БҮХЫ КОМСОМОЛШУУДТА, ЗАЛУУ ХҮБҮҮД, БАСАГАДТА

ВЛКСМ-эй XIII СЪЕЗДЫН ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэд!

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунистическэ Союзай 40-дэхи жэлэй ой 1958 оной октябриин 29-дэ гүйсэхэнь.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр комсомол алдарта ехэ замаар ябажа гараа. Комсомолой зэргэдэ оломиллион хүбүүд, басагад хүмүүжүүлэгдэжэ, коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагшад болоhон байна. Комсомол Эхэ оронойнгоо аша туhада баатарлигаар тулалдаhанай, ажаллаhанайнгаа түлөө совет арадтаа, бүгэдэниитын дунда хүндэтэй болоо.

Коммунистическэ залуушуулай Союз түрүү зэргэдэ ябаха ёhотой, ямаршье ажалда туhа хүргэхэ, эдэбхи үүсхэл гаргаха зэргэтэй гэжэ агуу ехэ вождь, багша Владимир Ильич Ленин захиhан юм. Ленинэй энэ захяа заабарие ажабайдалдаа, коммунизмын түлөө тэмсэлдээ саг үргэлжэ хэрэглэхэ ёhотойбди.

Гүрэнэйнгөө ажахын, культурна барилгада, оронойнгоо ниитын, политическэ бүхы ажал-ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень комсомолшуудые, бүхы хүбүүд, басагадые Коммунистическэ парти уряална.

ВЛКСМ-эй XIII съездэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй эльгээhэн амаршалга бүхы залуу патриодуудые баясуулна, ажалай шэнэ шэнэ амжалта туйлахыень тэдэниие зоригжуулна.

Хүндэтэ нүхэд!

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунистическэ Союзай XIII съезд КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, съездэ эльгээhэн КПСС-эй ЦК-гэй амаршалга дотор комсомолой үмэнэ табигдаhан зорилгые хараадаа абажа, ойрын жэлнүүдтэ комсомолой хэхэ дайшалхы, эли тодо программа зохёогоо.

Хүндэ индустриин гол шухала предприятинууд габшагайшуулай барилганууд болобо гэжэ съезд соносхобо. Шэнэ шэнэ домнонууд болон мартенүүдые, прокатна стануудые, металлургическа томо томо заводуудые богони болзорто бодхоолгодо залуушуул туhалха уялгатай. Хэмэл утаhан, каучук, пластическа зүйлнүүдые бүтээн гаргаха предприятинуудые, нефтяной, газова промышленностиин предприятинуудые барихадань комсомол туhалха болобо. Байрын гэрнүүдые, hургуулинуудые, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд болон спортивна барилганuудые бодхоолгодо, городууд болон тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо ажалда залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадаха байна.

Залуу хүбүүд, басагад! Алдарта барилгашадай зэргэдэ жагсагты! Комсомолой алдарта ой болотор габшагайшуулай барилгын талмайнуудта ажал худэлмэриин урагшатайгаар ябахын тула бүхы хэмжээ абахабди. Барилгануудые хараалагдаhан түсэбhөөнь урид дүүргэхэбди! Залуушуулай гараар бүтээгдэhэн предприятинууд залуу үетэнэй ажалай габьяае суурхуулhан дурасхаал болог лэ!

Залуу худэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд! Эхэ оромнай таанадые ехэ хэрэгүүдтэ уряална! Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөе бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлэгты. Шэнэ техникые, түрүү технологиие үйлэдбэридөө хэрэглэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэгты. Үйлэдбэриин доторой арга боломжые һайнаар хэрэглэгты. Машина, механизмуудые миин бү байлгагты, продукциин шанар һайжаруулагты, металл, электроэнерги, түүхэй эд, гүлишэ гамтайгаар гаргашалагты!

Комсомолой 40 жэлэй ой болотор мянгаад тонно металл түсэбhөө гадуур хайлуулжа, мянгаад тонно нүүрhэ, нефть түсэбhөө гадуур малтажа, шэнэ шэнэ станок, машинануудые бүтээжэ, алдарта ойгоо тэмдэглэхэбди. Эхэ орондоо түсэбhөө гадуур оломиллион метр бүд, оломиллион паар гутал үйлэдбэрилэн гаргахабди. Гоё һайхан хубсаhа, арад зондо хэрэгтэй бусадшье зүйлнүүдые ехээр гаргахабди!

Энэ жэлэй хабар колхозно тосхонуудта ехэ хубилалта боложо байна. СССР-эй Верховно Соведэй сесси арадайнгаа һанал бодолые хараадаа абажа, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай Хуули баталан абаа. Колхозуудай трактор, комбайнуудтай, мүн бусадшье машинануудтай болоод байhан мүнөө үедэ колхозно үйлэдбэриие шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжөөхэдэнь, хүдөө ажахын техникые шудалжа, һайнаар ашаглахадань комсомолшууд бүри оролдосотойгоор туhалха байна.

Хүдөө ажахын залуу ажалшад! Хабарай тарилгые богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгты! Эхэ орондоо орооhо таряа, хлопок, лён, кукуруза, хартаабха, сахарай свёкло, овощь, үрэ, жэмэс ехээр үгэхын тула бүхы юумэ хэхэбди. Хүн бүхэндэ мяха, hү, тоhоной хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын тула манай арадай үмэнэ табигдаад байhан зорилгые бэелүүлхын түлөө мүрысөөндэ манай комсомолшууд, залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй. Фермэнүүдтэ ошожо, ниитын мал ажалhаа ашаг шэмэ ехээр абахыень, продукциин өөрын үнэ химдаруулхын түлөө жэшээтэ ёhоор тэмсэхыень оломянган хүбүүд, басагадые съезд уряална.

Хүбүүд, басагад!

Саг үргэлжэ, үсэд шангаар hурахыень залуу үетэндэ В. И. Ленин захяа hэн. Бидэ бүгэдэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ, наука, техникын туйлалтые, түрүү дүй дүршэлые шэнжэлхэ, олоhон эрдэм мэргэжэлээ ажалдаа шадамараар хэрэглэхэ уялгатайбди. Наукые оролдосотойгоор шудалхабди, агуу ехэ Эхэ орондоо дурладаг, нэрэ хүндыень, алдар солыень хамгаалжа шададаг, үзэл сурталдаа шүтэнги коммунизм байгуулагшад болохобди!

Манай залуушуул жаргалта һайхан ажабайдалайнгаа түлөө Советскэ Союзай Коммунистическэ партидаа, сэсэн мэргэн багшадаа уялгатай байна. Бидэнэр өөрынгөө арадта үнэн сэхээр алба хэхэдээ, Коммунистическэ партиингаа захяа заабариие оролдосотой һайнаар дүүргэхэдээ угаа ехэ зол хубитай байнабди.

Түрэл Коммунистическэ партиингаа туг доро өөhэдынгөө зэргые бүри батажуулая!

Коммунистическэ партиингаа уряае саашадаашье халуунаар дэмжэхэбди, эрдэм номтой, эршэ хүсэтэй бидэ залуушуул хэрэгтэй болоhон газартань лэ ошохобди!

Совет арадые бүхы илалтануудта зоригжуулагша, эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

Манай социалистическэ агуу ехэ Эхэ орондо алдар соло!

ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе хүндэтэйгөөр угтая!

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи наука болон техникын талаар Ленинскэ шангай комитедтэ

Наука ба техникын талаар илангаяа элитэ ехэ худэлмэриин түлөө Ленинскэ шан олгохо тухай

Наука болон техникын талаар Ленинскэ шангай комитет ингэжэ **тогтооно:**

I.

Наукын талаар илангаяа элитэ ехэ худэлмэриин түлөө 1958 оной Ленинскэ шан олгохо:

1. Академик, худэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ **Арцимович** Лев Андреевичтэ, академик **Леонтович** Михаил Александровичта, СССР-эй Наукануудай академиин атомна хүсэнэй институдай худэлмэрилэгшэд **Лукьянов** Степан Юрьевичтэ, **Головин** Игорь Николаевичта, **Осовец** Самуил Марковичта, **Филиппов** Николай Васильевичта, **Вазилевская** Ольга Александровнада, **Врагинский** Сталий Иосиповичто, **Подгорный** Игорь Максимовичта, **Андрианов** Александр Михайловичта, **Синицын** Василий Ивановичта, **Явлинский** НатанАроновичто.

2. Академик **Боголюбов** Николай Николаевичта.

3. Н. И. Лобачевскиин нэрэмжэтэ Горькиин гүрэнэй университедэй профессор **Разуваев** Григорий Алексеевичтэ.

4. СССР-эй Наукануудай академиин химическэ физикын институдай лабораториие даагша, профессор **Эмануэл** Николай Марковичта.

5. Академик **Бетехтин** Анатолий Георгиевичто, наhа бараhан академик **Заварицкий** Александр Николаевичта, академик **Коржинский** Дмитрий Сергеевичтэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент **Николаев** Виктор Арсеньевичтэ—«Ашагта малтамалнуудай магматогеннэ уурхайнууд тухай hургаалай үндэhэн, шухала асуудалнууд» гэhэн монографи соо тунхаглагдаhан шэнжэлэлгэ хэжэ, худэлмэреэ 1955 ондо хэблэhэнэй түлөө.

6. А. И. Воейковой нэрэмжэтэ Главна геофизическэ обсерваториин директор, профессор **Будыко** Михаил Ивановичта—«Газарай хүрьhэнэй дулаанай баланс» ба «Дулаанай балансын атлас» гэhэн научна худэлмэри бэшэжэ, 1955—1956 ондо хэблэhэнэй түлөө.

7. Академик **Шатский** Николай Сергеевичтэ—СССР-эй, мүн тэрээнтэй хүршэ оронуудай тектоническа картые 1:5000000 масштабтайгаар зохёохо худэлмэри научна талаhаань хүтэлбэрилжэ, худэлмэреэ 1956 ондо хэблэhэнэй түлөө.

8. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Омско хүдөө ажахын институдай профессор **Горшенин** Константин Павловичта—«Сибириин урда хубиин газарай хүрьhэн» гэhэн научна худэлмэри бэшэжэ, 1955 ондо хэблэhэнэй түлөө.

9. Академик **Струмилин** Станислав Густавовичта—«СССР-эй хара металлургиин түүхэ» гэhэн научна худэлмэриин нэгэдэхи номые бэшэжэ, 1954 ондо хэблэhэнэй түлөө.

10. Латвийска ССР-эй Наукануудай академиин академик, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент **Эндзелин** Ян Марцевичтэ — «Латыш хэлэнэй грамматика» гэhэн научна худэлмэри соо тунхаглагдаhан, балтийска хэлэ бэшэгэй талаар шэнжэлэлгэ хэжэ, худэлмэреэ 1951 ондо хэблэhэнэй түлөө.

II.

Техникын талаар илангаяа элитэ ехэ худэлмэриин түлөө 1958 оной Ленинскэ шан олгохо:

1. Худэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ **Кедринский** Василий Николаевичта, түмэр отолдог станок бүтээлгын талаар научно-шэнжэлэлгын туршалгын институдай худэлмэрилэгшэд **Барсуков** Алексей Алексеевичтэ, **Захарьев** Демьян Алексеевичтэ, «Станкоконструкци» гэжэ заводой главна технолог **Загрязкин** Дмитрий Александровичта.

2. С. И. Вавиловай нэрэмжэтэ Гүрэнэй оптическа институдай лабораториин начальник Герасимов Федор Максимовичта, наhа бараhан Чеиматаев Дмитрий Павловичта.

3. Академик **Костенко** Михаил Полиевктовичто, Москвагай энергетическэ институдай профессор **Веников** Валентин Андреевичтэ.

4. «Куйбышевуголь трестын «Байдаевская» шахтын механическа цехын начальник **Гуменник** Яков Яковлевичта, мүн тэрэ шахтын начальник **Ковальчук** Михаил Самсоновичто.

5. Худэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ, академик **Бардин** Иван Павловичта, «Красное Сормово» заводой директор байhан **Смеляков** Николай Николаевичта,—мүн энэ заводой худэлмэрилэгшэд **Командин** Николай Леонидовичта, **Коротков** Константин Петровичто, **Майоров** Николай Павловичта, **Хрипков** Александр Васильевичта, Новотульска металлургическа заводой директор **Грицун** Михаил Даниловичта, мүн энэ заводой худэлмэрилэгшэд **Гурский** Георгий Васильевичта, **Казанский** Владимир Андреевичтэ—булад таhалдалгүйгөөр шудхаха түрүүшын промышленна түхеэрэлтэнүүдые зохёоhоной түлөө.

6. РСФСР-эй Барилгын министерствын главнефтетүхеэрэлгын начальник **Игнатченко** Евгений Афанасьевичта, Украинска ССР-эй Наукануудай академиин Е. О. Патоной нэрэмжэтэ электрогагналгын институдай лабораториие даагша, худэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ **Раевский** Георгий Владимировичта, СССР-эй гүрэнэй барилгын таhагай главна технолог **Алексеев** Евгений Константиновичта, түмэр конструкци бүтээдэг Куйбышевска заводой конструкторска бюрогой начальник **Дидковский** Всеволод Матвеевичта, трубопровод барилгын Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай главна инженерэй орлогшо **Иванцов** Олег Максимовичта, гагналгатүхеэрэлгын № 65 трестын главна инженер **Корниенко** Виктор Степановичта, түхеэрэлгэ-гагналгын № 7 трестын эрхилэгшэ **Ляхов** Владимир Степановичта, главнефтетүхеэрэлгын главна технолог **Попсеский** Богдан Васильевичта.

Хабарайнгаа тарилгые колхоз, совхозуудай ямараар угтажа байhаниие шалгажа байнабди

Элбэг ургаса абахаяа hанабал, мэдэгты: Эрхим шанартай үрэhэ хүрэнгэ таригты!

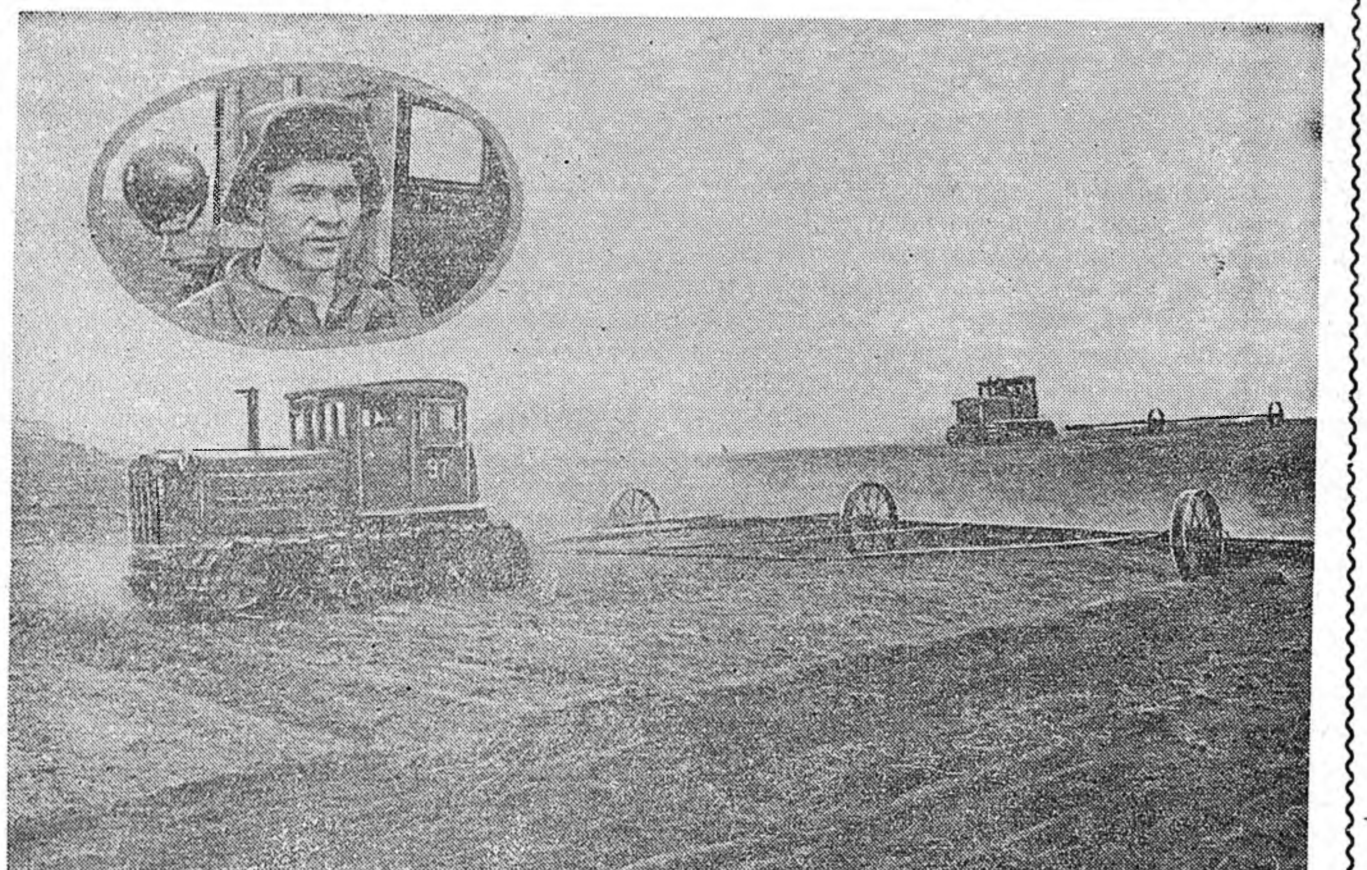

Мухаршэбэрэй аймагай Хонхолойн сельсоведэй «Искра» колхозойхид хабарайнгаа тарилгада хүсэд бэлэдхэлтэй болонхой. 1 миллион 118 мянган түхэригэй трактор, машинануудые худалдажа абаа юм. Эдэ машина, зэмсэгүүдээрээ энэ жэлдэ түрүүшынхеэ 5300 гектарта тарилга хэхэ юм. Мүнөө үрэhэ хүрэнгэнь сэбэрлэгдэжэ, шанаржуулагдаhхай. Газарай хүрьhэндэ шииг нойто тогтоохын тулада борнойлго хэжэ дүүргээ. Трактористнууд нүхэд М. Лаптев, В. Крылов гэгшэд үдэртөө 115—117 гектар эрхим шанартайгаар борнойлно.

Халуун хүдэлмэриин үедэ колхозник, механизаторнуудай амарха, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ hайн полевой стан баригдаа, мүн столово нээгдээ.

Л. Хайдуровай фототекст.

Борнойлгоёо дүүргэхэнь

БАРГАЖАН. **(Телефоноор абтаба).** Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхозууд эртынгээ борнойлго хэжэ захалаа. Баруун-Хүнтэйдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо эгээн түрүүлэн тракторна 4 агрегат гаргажа, түрүүшын 2 үдэрэй туршада 350 гектар парай газарта шииг нойто барихаар борнойлго хээ. Мүн тэндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид тракторна 3 агрегадаар түрүүшын үдэр соо 200 гаран га газар борнойлоо. Эдэ колхозууд борнойлгоёо ойрын 3—4 үдэрэй туршада сүм дүүргэжэ, эртынгээ тарилга хэжэ эхилхэнь.

О. Раднаев, манай корр.

ДУТАГДАЛНУУДАА ДАРЫ УСАДХАХА САГ ТУЛАА

КУДАРА-СОМОН. **(Телефоноор абтаба).** Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхозойхид хабарай тарилгада хүдэлмэрилхэ механизаторнуудые ажалай hайн эрхэ байдалтай болгоо. Эндэ полевой станууд hайнаар түхеэрэгдээ. Колхозой механизаторнууд болон колхознигууд хабарайнгаа тарилгые агротехническэ эрхим болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхөөр шиидэнхэй. Мүнөө эндэ 700 гектар пар дээрэ шииг нойто бариха борнойлго хэгдээ. Аймагай олонхи колхозууд тарилгадаа гол түлэб муу бэшээр бэлдээ. Ойрын хоёр-гурбан үдэрэй туршада Ждановай нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму» колхозууд эртын тарилга хэжэ эхилхэнь.

Гэхэтэй хамта, аймагай зарим колхозууд хабарай тарилгые бэлэдхэл муутайгаар угтажа байна. Жэшээлхэдэ, таряа ехээр таридаг «40 лет Октября» колхоз парай хүрьhэндэ шииг нойто бариха борнойлго мүнөө болотор хээгүй байhаар.

— Борнойлго хэхэ тухай манда хэншье захиралта, заабари үгөөгүй. Тиимэhээ энээн тушаа юушье хэхэеэ мэдэнэгүйбди,—гэжэ колхозой механизаторнууд мэдүүлнэ. Энэ колхозой полевой станууд хүсэд бэлдэгдээгүй, тарилгын үедэ хүдэлхэ прицепщик, сеялщигүүд томилогдоогүй байhаар. Комплексно бригадын бригадир нүхэр Курикалов эндээ байдаггүй, үдэр бүри 10-аад модоной газарта центр ошожо хонодог. Зарим үдэрнүүдтэ бригададаа оройдоошье ерэдэггүй заншалтай. Бригадынхидайнь ажалай журам hула. Саашадаа ажал хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэжэ, дутуу дундануудаа дары усадхаха саг тулаа гэжэ нүхэр Курикаловта hануулхаар болоо.

Колхозой агроном нүхэр Ранжуровай гэмээр хабарай тарилга үнгэргэхэ түсэб табигдаагүй. Бригадир, механизатор бүхэн тарилгынгаа гектар бүриhөө хэды шэнээн ургаса абаха уялга, түсэбөөшье мэдэнэгүй. Эндэ үрэhэ хүрэнгэнь сэбэрлэгдээгүй байна. Жэшээлхэдэ, 1-дэхи, 3-дахи комплексно бригадануудта муу шанартай 200-гаад центнер шэниисын үрэhэн андалдагдаха ёhотой аад, юуншье хэгдэнэгүй. Ехэнхи үрэhэ хүрэнгэнь нара, hалхинда шанаржуулагдаагүй, хороор угаагданагүй. Мүн иимэрхүү байдал Ленинэй. Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ.

Машина, техникээ Ехэ-Кударын, Хамнигадайн МТС-үүдэй шанар муутайгаар заhабарилhаниинь, мүнөө тэдэнь эбдэржэ, урагшаа ябанагүй. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд «ДТ-54» маркын 3 трактор дахин задалжа, заhабарилха баатай болоо. Мүн Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой «С-80» трактор муугаар заhабарилагдаhанhаа ходо эбдэрнэ.

Ороохо таряанай үндэр баян ургаса абахын тула таряалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргаха хэрэгтэй бшуу. Теэд энэ хүдэлмэриие Ленинэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд тон хангалтагүйгөөр ябуулна.

Аймагай олонхи колхозууд ойрын үдэрнүүдтэ хабарай эртын тарилга эхилхэнь. Тиимэhээ дээрэ дурсагдаhан дутагдалнуудые дары усадхаха шухала.

Д. Болхоев, манай корр.

В. АЛДАНСКИЙ

Хойто зүгэй үнгэтэ толон

Хөөргын ошоной шэрээдhэн
шэнгеэр зуралзан,
Хойто зүгэй үнгэтэ толон туяарба.
Харанхы тэнгэриин үбсүүн дээгүүр
миралзан,
Харбаhан гэрэлэй түмэн годли
сасагдаба.
Огторгойн хахадые бугааг
шэнгеэр буhэлжэ,
Олон үнгөөр hолонго татан
наадана.
Үргэн тундрые үүрэй туяандал
гэрэлтүүлжэ,
Үндэртэ шэглэhэн түүдэг носоожо
байна.
hаруул гэрэлдэнь ангууша—
эвенк баясажа,
hайхан сэнгүү хатар наадажа
эхилбэ.
Хүхюун омогоор бүлэнэртэйгөө
хахасажа,
Хүбшэ тээшээ танил зүргөөр
гэшхэлбэ.

hү ехээр hаахын түлөө

Цакир нютагай «Конторын Тужа» гэжэ газарта «Победа» колхозой hүнэй-товарна фермын томохон гүүртэ байрладаг. Энэ гүүртые дүй дүршэлтэй малшан Бадма Соктоев даадаг юм. Нүхэр Соктоев гүүртынгээ ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ, hайн амжалта туйлана.

Энэ гүүртынхид үбэлэй hарануудта hү hаалгые эрид дээшэлүүлхын тула горьтой хүдэлмэри хээ. Үнеэдээ уяада байлгажа, тусхай рационоор эдеэлүүлээ. Илангаяа шэмэтэ тэжээл, силос, концентрат hайса үгэдэг байгаа. Мүн үдэртөө хоёр дахин бүлеэн уhаар уhалдаг. Тиигэжэ энэ гүүртынхид байгша оной үнгэрhэн гурба hарын туршада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 471 литр hү hаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ гүүртын түрүү hаалишад нүхэд Н. Халзанова 572 литр, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Х. Абидуева 532 литр, Д. Гармаева 452 литр hү даажа байhан үнеэн бүриhөө hаагаа, Залуу hаалишад Борис Бадмаев 444 литр, М. Акитова 402 литр hү hааhан байна. Колхозой правлени, партийна организаци hү hаалгые дээшэлүүлхын тула ехэ анхарал хандуулна. hаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ гаргагдажа байдаг. hү hаалгые дээшэлүүлэгшэдтэ урмашуулгын шан тогтоогдонхой. Эндэхи түрүү hаалишад Х. Абидуева, Н. Халзанова, Г. Гомбоева гэгшэд hү ехээр hааhанайнгаа түлөө март hарын дүнгөөр тус тустаа 350 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө.

Энэ гүүртын үнеэдэй, тугалай байра ехэнхидээ hайн, типовой болонхой. hаалишадай байрын гэрнүүд зохидоор түхеэрэгдээ. hаалишад ажалайнгаа hүүлдэ, сүлөөтэй сагтаа культбазадаа сугларжа, шэнэ газетэ, журнал уншадаг, шатар, даам табижа, амардаг, сэнгэдэг юм.

Мүнөө энэ гүүртынхид бүгэдэарадай hайндэр—Майн 1-ниие ажалай амжалтаар угтахын тула улам ехээр hү hааха гэжэ оролдоно.

Б. Шоенов.

Булга агналгын „нюуса“

Филипп Гаврилович Черныхын толгойлдог ангуушадай бригадын тайгаhаа буухада: хамниган гурбан ангуушад үбэлэй үе соо 72 булга баряа, тиихэ мүртөө үнэтэ долоон ан амидыгаар асараа,—гэhэн hураг суу Доодо-Ангарскда тараhан байгаа. Энэ hонин мэдээ элдэбээр угтагдаа: зариманиинь баярлаа, пүгөөдүүлынь дала мүрөө хабшан байжа, этигэл багатайгаар гайхаа, тиихэдэ үзэгдөөгүй ехэ олзодонь атаархаhаншье нүхэд байгаа ааб даа.

— Гайхаха юумэ юу байхаб! Филипп Гаврилович өөрынгөө наhанай 30 жэлые ангай олзоборилго дээрэ үнгэргөө ха юм,— гэжэ залуу ангуушад хэлэнэ.— Тэрэш ой тайгые табан хурган шэнгеэрээ мэдэнэ ха юм,—гэлсэнэ.

Ангай олзобориин ажахыhаа тэдэнэй олзо тухай тусхай мэдээсэлэй ерэхэдэ, элдэб зэрэб үгэнүүд замхаа гэхэ. Ангуушад 60 мянган түхэригэй ангай арhа тушаагаа. Тэрэнь хүн бүхэндэ 19.717 түхэриг хүртөө. Ангуушадай олзые хүн бүхэндэ хубаажа харуулхадаа зүгөөр тэрэниие жэшээ болгоно гээшэбди. Үнэн дээрээ Филипп Гавриловичын бригадада тэрэнэй хүбүүд — Константин Владимир хоёр ороно. Эсэгэ хүбүүд аргагүй эбтэй эетэйгээр тааража агнадаг юм. Эсэгэнь агнууриин арга дүршэлые нюуса далдагүйгөөр хүбүүдтээ заажа үгэдэг. Гушан жэл соо агнахадаа тэрэ нилээд шадабаритай ангуушан болоhон байгаа. Халуун шулуу долёоhон, хатуу зүрхэтэ ангуушанай бухы наhан соогоо бариhан олзынь тоодо 57 баабгай, хэдэн зуугаад булган, хэдэ мянган хэрмэн ороно. Бага хүбүүн Владимирынь миил 17 наhатай болобошье, армиин албанhаа hаяхан табигдажа ерэhэн ехэ ахаhаа мэргэн буудалгаараа заашье дутанагүй.

— Анха түрүүн агнуурида гарахадашни бэрхэтэй байгаа hэн гү?—гэжэ асуугаа бэлэйб.

— Элдэб юумэ үзэгдөө hэн даа,—гэнэ Володя,—илангаяа түрүүшын үбэл...

—Константин халтад гэбэл намаяа наада баридаг hэн. Тиихэдэнь: «өөрөөшье хаяшан гэжэ ябаа hэмни, үшөө hайтар мэдэгдэнэгүй» гэхэдэмнишье Володя гомододоггүй hэн. Мэргэн буудадаг хүн ан баридаг юм гэжэ зарим хүн бододог. Теэд энэ тиимэ бэшэ.

— Булга агналгын нюуса юун гээшэб?

— Ямар нюуса байхаб даа,—гээд Филипп Гаврилович миhэд гэ[...]нэ. Булганай абари зан мэдэхэ хэ[...]рэгтэй. Ехэ булгаатай ан юм. Тэр[...] мүртөө ондо ондоо булгад бии г[...]шэ. Зарим булган хонгёо модоно[...] хүндыдэ хоргододог, пүгөө зари[...]ниинь адха шулуун доро орошод[...] Тиихэдэ саhан доро нүхэндэ байд[...] булган бии,—гээд үбгэн ангууша[...] ойлгуулжа шадабагүй хаяаб гэh[...] дэл, хүлисэхые хүсэнэ. Ехэ хүбү[...] ниинь халажа абаад:

— Булганай шэнэ мүр олон с[...] суугаа, нохойгоор мүшхүүлжэ ер[...] гээшэбди. Ороhон газарысень о[...] hоор, урьха гүльмэ табижа орэ[...] утаха хэрэгтэй.

—Заримдаа хоёр-гурбан үдэр с[...] hахижа hууха хэрэг гарадаг. Бар[...] жа алаагүйдоо орхижо ошодоггү[...] бди,—гэжэ Володя нэмээнэ.

— Мүртэнь орожо, нүхэндэ хэ[...] hан олзоёо алдахагүйн тулада [...] тангүй hахихые оролдодогбди. Үб[...] лэй ханхинама хүйтэндэ түүдэг[...] хажууда нойгон hууха саг болод[...] Булгые амидыгаар бариха гэ[...] бэрхэтэй. Хэрбээ барижархёо га[...] шэгшэ hаа, алаhанда орходоо hур[...] гүй ехэ олзо—булган бүхэнэй 21[...] түхэриг абажа болохо гээшэ,—гэ[...] ангуушадай нэгэн хэлэнэ.

— Манай Баргажанай булга[...] арhан үhэ нооhо hайнтайдаа үн[...] дэ сэгнэгдэдэг. Гэбэшье, тэрэ[...] бариха гээшэ амар бэшэ. Булга [...] рилгын нюуса юун гээшэб гэх[...] агнуури хэхэ дура хүсэлhөө, аг[...] ри хэхэ газараа hайтар мэдэдэг б[...] hанhаа болодог байна. Хүн хүр[...] hөөр ангуушан болодоггүй. Хэд[...] жэл соо ой тайга махаха хэрэгт[...] Тииhэнэй hүүлээр ангуушан б[...] жо шадаха хүн гээшэ гү гэжэ хар[...] жа үзэхэ хэрэгтэй,—гэжэ нү[...] Черных хэлэнэ.

Хүн бүхэн хүрэhөөр ангуу[...] боложо шададаггүй юм гэжэ ү[...] ангуушанай хэлээшэ тон зүб[...] тайга махаха, хүйтэн халуунhаа [...] ха болоо hаа ямар ангуушан гэ[...] Тиимэhээ ангуушан болохо ту[...] бэлиг, тусхай шадабари хэрэг[...] «Булган—бушуу хүнтэ, хэрм[...] хэсүү хүнтэ» гэжэ дэмы хэлэгдэ[...] байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ангуушан Ф.[...] Черных хүбүүдээрээ агнуурhаа [...] сажа ерээд байна. Зүүн гар та[...] Филипп Гаврилович, тэрэнэй хү[...] Владимир, Константин.

Вл. Бараев

Эгээл харюусалгатай хэрэг

ЭЛДЭБ ТЭЖЭЭЛЭЙ ДУТАМАГhАА

Үүлтэр hайнтай бодо малаараа, хонидоороо Сэлэнгын аймагай колхозууд, тэндэхи совхоз республика соогоо мэдээжэ. Эндэхи колхозуудhаа жэл бүри томо, hайжаруулагдаhан үүлтэрэй тугал, бурууну удые бусад аймагууд худалдажа абадаг.

Теэд бүхы дээрээ энэ аймагай колхозууд hү hаалгаар республика соогоо түрүү зэргэдэ ябаха аад лэ, дундууршаг мултидаг. 1958 оной нэгэдэхи кварталда урда жэлэй энэ үеынхиhөө аймагай колхозуудай үнеэн бүриhөө 3,1 литр hүн бага hаагдаад байна. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, аймагай колхозууд үбhэ тэжээлээр дуталдажа, үнеэдээ hайса эдеэлүүлнэгүй, адуу морин шэнги тэдэнээ адуулганда туужа үнгэрнэ.

— hолоомоор хэhэн муу силос, бага зэргэ комбикормоhоо бэшэ юумэ байхагүй. Хаа яа бардаа асардаг. Үнеэднай голдуу адуулгандаа ябажа hамаарна гээшэ. Иигэжэ байхада юун ехэ hү гарахаб даа,—гэжэ эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермын hаалишан Нимаева гомодоно.

Иимэрхүү байдал аймагай бусадшье колхозуудаар үзэгдэнэ. Илангаяа нютагай үүлтэрэй үнеэдтэ тэжээл бага хүртэдэг.

Мүн лэ тэжээлэй дутамагhаа боложо, хонидыншье биратайгаар үдэнэгүй. Энэ жэлэй үнгэрhэн гурбан hарада абтаhан хурьгадайнь 16,6 процент гарзада ороо. Мүнөө дээрээ зуун хонин бүриhөө миил 51 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна.

Таряа талханай зүйлөөр хомор байhанаал урдаа баряад, Сэлэнгын колхозууд hаянай гахай үсхэбэрилгэдэ анхарал табихаяа болишонхой. Имагтал энээн дээрэhээ боложо нёдондо гахайн мяха абаха уялгаяа сэлэнгээрхин арайхан гэжэ хорёод процент дүүргэhэн байха юм. Тиихэдэ тахяа, шубуу олоор үсхэхэ хэды арга боломжотой байбашье, тэжээлэй дутамаг дээрэhээ тэрээн тухай олонхи хүтэлбэрилэгшэд бододогшьегүй.

Эдэ бүгэдэhөө гадна, тус аймагай колхозууд таряалан, сабшалангай ургасые дээшэлүүлжэ шадангүй, тон бирагүй ургаса абадаг боложо, жэлhээ жэлдэ ниитынгээ олзо доходой нилээд ехэ хубииень малай тэжээл худалдажа абаха хэрэгтэ гаргашална. Эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхоз нёдондо малай тэжээл худалдажа абахын тула 529 мянган түхэриг гаргашалhан байна. Мүнөө жэлдэшье аймагай колхозуудта үбhэ, зелёнко, таряа талханай зүйл худалдажа абалгада айхабтар ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдана.

(Сэлэнгээрхин үндэр баян ургасын түлөө хэнhээшье үлүүгээр оролдохо зэргэтэй)

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай колхозууд ороохо таряанай, хартаабхын, овощиин болон тэжээлэй ургамалнуудай тон бага ургаса хуряана. Нёдондо ороохо таряанай, үбhэ ногооной гектар бүриhөө оройдоо дүрбэн центнерhээ үлүүхэн ургаса абтаhан байна. Кукурузын гектар бүриhөө миил арба гаран центнер ногоон тэжээл абтаа.

Иимэ бирагүй байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Хэрбээ таряалан, сабшалангайнгаа ургасые эрид дээшэлүүлжэ шадаагүй юм hаа, адуу малайнгаа ашаг шэмые ехэдхэхэ аргагүйдэнэ ха юм.

Тиимэhээ мүнөө үедэ таряалан, сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ Сэлэнгын колхозуудай эгээн харюусалгатай хэрэг болоно. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжонууд тэдэнэртэ яhала бии.

Нёдондо байгаалиин уларилай хэды муу байбашье, Энгельсын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд hайн шанартай үрэhөөр, пар дээрэ хэрээhэлүүлэн гү, али нарин рядтайгаар тарилга хэжэ, зарим газарhаа гектарай 14—15 центнер шэниисэ хуряаhан байна. Мүн иимэ жэшээнүүд бусадшье колхозуудта олдохо.

Мүнөө жэлдэ газарай хүрьhэн хэзээ хэзээнэйхиhээ шииг нойто ехэтэй. Энэ жэлдэ колхоз бүхэн hайнаар хахалhан параар элбэг. Поли дээрэ гаргаха гэхэдэ нютагайшье, минеральнашье үтэгжүүлгэ ехэ бии. Партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэреэр аймагай колхозууд трактор, машинануудые худалдажа абаад, хэрэгтэй бүхы хүдэлмэриие өөhэдынгөө хүсөөр, hайн шанартайгаар бэелүүлхээр бэлэн болонхой.

Эдэ бүхы арга боломжонуудаа сэлэнгээрхин хэр hайнаар хэрэглэнэб, хабарайнгаа тарилгые хэр бэлэдхэлтэйгээр эхилбэ ааб гэжэ hонирхоод, зарим нэгэн колхозуудаар ябажа хараhан, колхознигуудаар, бригаднуудаар хөөрэлдэhэн байнабди.

Юрөөгэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүлэн, хабарай хүдэлмэриие эхилээ. Эндэхи суута механизатор, тракторно-комплексно бригадын бригадирые орлогшо Михаил Ковалевский газарай хүрьhэнэй гэдэхэтэй сасуу, эртын борнойлго хээ. Уданшьегүй, апрелиин 15-да ногоон тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ овёс тарижа эхилээ. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр шэниисын тарилгада ороо.

— Энэ жэлэй эртын тарилгые 4—5 үдэр соо үнгэргэхэ аргатайбди,—гэжэ Михаил Ковалевский найдамтайгаар мэдүүлнэ.

Тиигэбэшье энэ колхозой хүдэлмэридэ, тарилгада бэлэдхэлээр дутагдалнууд яhала бии. Илангаяа үрэhэнэй таряае нара, hалхинда гаргажа, шанаржуулха хүдэлмэри муусаа эмхидхэгдээ. Наг шэбхэ поли дээрэ тон бага гаргагдаа, огородой парник хүсэдөөр заhагдаагүй, огородой газар дээрэ үтэгжүүлгэ зөөгдөөгүй байhаар.

Колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Григорьев (Сэлэнгын МТС-эй главна агроном байhан) эндэ хүдэлхэеэ hаяхан ерээд, хабарай хүдэлмэриие саг болзортонь эхилхэ талаар нилээд оролдолго гаргаа. Тиигэбэшье, үндэр баян ургаса абахын тула үрэhээ саг соонь тарихаhаа гадна, агротехническэ бусад хэмжээнүүдые наринаар бэелүүлхэ, илангаяа үтэгжүүлгэ hайса хэрэглэхэ шухала.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо сабшалангай ургаса hая жэлэй тон бага болошоо. Энэ колхоз 1953 ондо дүрбэ мянга гаран гектар сабшалангайнгаа га бүриhөө 15 центнер үбhэ абаhан аад, үнгэрhэн жэлдэ гурба мянга гаран га газарhаа гектарай миил 2,3 центнер үбhэ абаа. Мүнөө жэлдэшье сабшалангаа үтэгжүүлхэ, уhалха талаар үшөөл бэлэдхэл муутай байhаар. Энэ хүдэлмэридэ оролдосотойгоор ябажа байhан хүнүүд мүнөө дээрээ үгы тооной гэхэдэ болохо.

Таряалан, сабшалангай үндэр баян ургаса абаха тушаа аймагай колхозууд бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэнэгүй. Зарим газарта агротехническэ эрилтэнүүдые хазагайруулха баримтанууд үзэгдэнэ. Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадын Нуур Түхэм гэжэ газарта кукуруза тариха гэhэн пар дээрэ хэдэн автомашина үхэрэй, хониной шэнэ аргал зөөжэ гаргаhан ба[...] юм. Энэ аргалай ямаршье т[...] хүргэхэгүй, харин кукурузын та[...]гые бог үбhөөр дараха байhан[...] мэдээжэ. Мүн энэ колхоздо ор[...] таряанай үрэhэн шииг ехэтэй, [...] гаха хүсэ багатай юм. Тиим[...] hаань колхозой хүтэлбэрилэг[...] үрэhэе нара, hалхинда гаргажа [...] наржуулха тушаа саг соонь хэ[...] абаагүй байшоо. hаянайл энэ [...] дэлмэриие эхилhэн байна.

Аймагай колхозуудта газ[...] хүрьhэнэй hайн гэдэбэшье, [...] хахалха хүдэлмэри, пар хахал[...] апрелиин 20 болотор эхилээ[...] Сталинай нэрэмжэтэ колхозой [...] шагай Нюруу гэжэ газарта а[...] лиин 18-да газарай хүрьhэнэй [...] сантиметр гэдэhэн байгаашье hа[...] тэндэхи тракторна бригада па[...] халжа захалаагүй, механизатор[...] дай байха байра түхеэрээгүй ба[...]

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа я[...] усадхажа, энэ жэлдэ үндэр б[...] ургаса абаха тушаа хүн бүхэн ор[...] дохо зэргэтэй. Илангаяа колхо[...] дай хүтэлбэрилэгшэд урдынхид[...] адли бүхы юумэеэ МТС-тэ найд[...] hууха арга болёо гэжэ мэдэрхэ[...] левой хүдэлмэриие өөhэдөөл эм[...] хэхэ болоно ха юм. Энэ ушарт[...] магай Соведэй гүйсэдком, пар[...] айком колхозуудаа тодорхой[...] хүтэлбэрилжэ, үндэр баян ур[...] туйлаха хэрэгтэнь эдэбхитэй[...] туhалха уялгатай.

Б. ГЫЛЫКОВ
манай тусхай корр.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации —35-1[...] культуры и быта — 34-0 5, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00715. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № [...]